שאלון מהותי ספטמבר 24

1. איזה מההיגדים הבאים מתאר באופן הנכון ביותר את סמכותם של דירקטוריון החברה והאסיפה הכללית בקשר עם הנפקת מניות בחברה?

א. דירקטוריון החברה מוסמך להנפיק מניות חדשות בחברה מתך הון המניות הרשום של החברה, ובלבד שניתן לכך אישור מאת האסיפה הכללית.
ב. דירקטוריון החברה מוסמך להנפיק מניות חדשות בחברה מתוך הון המניות הרשום של החברה, אך האסיפה הכללית רשאית ליטול לעצמה את הסמכות האמורה מקום בו נקבעה בקשר לכך הוראה בתקנון החברה.
ג. דירקטוריון החברה מוסמך להגדיל את הון המניות הרשום של החברה ולהנפיק מניות בהתאם, ובלבד שניתן לכך אישור מאת האסיפה הכללית.
ד. דירקטוריון החברה מוסמך להגדיל את הון המניות הרשום של החברה ולהנפיק מניות בהתאם, אך האסיפה הכללית רשאית ליטול לעצמה את הסמכות האומרה מקום בו נקבעה בקשר לכך הוראה בתקנון החברה.

התשובה היא ב'
סעיפים 50, 57, 92, 286, 288 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

העברת סמכויות בין האורגנים לפי התקנון (תיקון מס' 16) תשע"א-2011
50.(א) חברה רשאית לקבוע בתקנונה הוראות לפיהן רשאית האסיפה הכללית ליטול סמכויות הנתונות לאורגן אחר וכן כי סמכויות הנתונות למנהל הכללי יועברו לסמכות הדירקטוריון, הכל לענין מסוים, או לפרק זמן מסוים שלא יעלה על פרק הזמן הנדרש בנסיבות העניין.
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(ב) נטלה האסיפה הכללית סמכויות הנתונות לפי חוק זה לדירקטוריון, יחולו על בעלי המניות הזכויות, החובות והאחריות החלות על דירקטורים לענין הפעלת אותן סמכויות, בשינויים המחויבים, ובכלל זה יחולו עליהם, בשים לב להחזקותיהם בחברה, להשתתפותם באסיפה ולאופן הצבעתם, הוראות הפרקים השלישי, הרביעי והחמישי של החלק השישי.

הסמכויות המוקנות לאסיפה הכללית
57. החלטות החברה בענינים האלה יתקבלו באסיפה הכללית:
(1) שינויים בתקנון כאמור בסעיף 20;
(2) הפעלת סמכויות הדירקטוריון בהתאם להוראות סעיף 52(א);
(3) מינוי רואה החשבון המבקר של החברה, תנאי העסקתו והפסקת העסקתו בהתאם להוראות סעיפים 154 עד 167;
(4) מינוי דירקטורים חיצוניים בהתאם להוראות סעיף 239;
(5) אישור פעולות ועסקאות הטעונות אישור האסיפה הכללית לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;
(6) הגדלת הון המניות הרשום והפחתתו בהתאם להוראות סעיפים 286 ו-287;
(7) מיזוג כאמור בסעיף 320(א);
(תיקון מס' 32) תשע"ח-2018
(8) פירוק חברה בידי בית המשפט לפי סעיף 1342(1), פירוקה מרצון לפי סעיף 342כד, או פירוקה מרצון בהליך מזורז לפי סעיף 342מב.

סמכויות הדירקטוריון ותפקידיו
92. (א) הדירקטוריון יתווה את מדיניות החברה ויפקח על ביצוע תפקידי המנהל הכללי ופעולותיו, ובכלל זה –
(1) יקבע את תכניות הפעולה של החברה, עקרונות למימונן וסדרי עדיפויות ביניהן;
(2) יבדוק את מצבה הכספי של החברה, ויקבע את מסגרת האשראי שהחברה רשאית ליטול;
(תיקון מס' 20) תשע"ג-2012
(3) יקבע את המבנה הארגוני ואת מדיניות השכר והתגמול;
(4) רשאי להחליט על הנפקה של סדרת איגרות חוב;
(5) אחראי לעריכת הדוחות הכספיים ולאישורם, כאמור בסעיף 171;
(6) ידווח לאסיפה השנתית על מצב עניני החברה ועל התוצאות העסקיות כאמור בסעיף 173;
(7) ימנה ויפטר את המנהל הכללי כאמור בסעיף 250;
(8) יחליט בפעולות ובעיסקאות הטעונות אישורו לפי התקנון או לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;

(9) רשאי להקצות מניות וניירות ערך המירים למניות עד גבול הון המניות הרשום של החברה, לפי הוראות סעיף 288 ;
(10) רשאי להחליט על חלוקה כאמור בסעיפים 307 ו-308 ;
(11) יחווה דעתו על הצעת רכש מיוחדת כאמור בסעיף 329 ;
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 17) תשע"א-2011
(12) בחברה ציבורית ובחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב – יקבע את המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בדירקטוריון, שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, כמשמעותה לפי סעיף 240 (בחוק זה – דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית) ; הדירקטוריון יקבע את המספר המזערי כאמור בהתחשב, בין השאר, בסוג החברה, גודלה, היקף פעילות החברה ומורכבות פעילותה, ובכפוף למספר הדירקטורים שנקבע בתקנון לפי סעיף 219.
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(ב) סמכויות הדירקטוריון לפי סעיף זה אינן ניתנות לאצילה למנהל הכללי למעט כמפורט בסעיף 288(ב)(2).

הגדלת הון מניות רשום
286. האסיפה הכללית רשאית להגדיל את הון המניות הרשום של החברה בסוגי מניות, כפי שתקבע.

סמכות להנפיק מניות והמירים (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
288. (א) הדירקטוריון רשאי להנפיק או להקצות מניות וניירות ערך אחרים, המירים או ניתנים למימוש למניות, עד גבול הון המניות הרשום של החברה ; לענין זה יראו ניירות ערך הניתנים להמרה או למימוש במניות כאילו הומרו או מומשו במועד ההנפקה.
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(ב) סמכות הדירקטוריון כמפורט בסעיף קטן (א) ניתנת לאצילה כמפורט בפסקאות (1) או (2)
(1) לועדת דירקטוריון – הנפקה או בהקצאה של ניירות ערך במסגרת תכנית תגמול עובדים או הסכמי העסקה או שכר בין החברה ובין עובדיה, או בין החברה ובין עובדים של חברה קשורה שהדירקטוריון שלה הסכים לכך מראש, ובלבד שההנפקה או ההקצאה היא לפי תכנית הכוללת אמות מידה מפורטות, שהתווה ואישר הדירקטוריון ;
(2) לועדת דירקטוריון, למנהל הכללי או לממלא תפקיד כאמור (בסעיף זה – המנהל הכללי), או לאדם אחר שהמנהל הכללי המליץ עליו – בהקצאת מניות עקב מימוש או המרה של ניירות ערך של החברה.

יישום:
1. חלופה א' – לפי סעיף 288 דירקטוריון חברה מוסמך להנפיק מניות חדשות והדבר אינו דורש אישור של האסיפה הכללית. לכן חלופה זו **אינה נכונה**.
2. חלופה ג' – לפי סעיף 286 הדירקטוריון אינו מוסמך להגדיל את הון המניות אלא האיספה הכללית. לכן חלופה זו **אינה נכונה**.
3. חלופה ד' – בהתאם לסעיף 50(ב) מדובר בסמכות השייכת לאסיפה הכללית, ולכן היא אינה יכולה ליטול לעצמה את הסמכות השייכת לה מלכתחילה. לכן חלופה זו **אינה נכונה**.
4. חלופה ב' – הנפקת מניות חדשות נמצאת בסמכות הדירקטוריון מתוך הון המניות הרשום, אלא אם כן התקנון מאפשר לאסיפה הכללית ליטול סמכות זו לעצמה. לכן זו החלופה הנכונה ביותר.

2. גילה עזבה לאנגליה בשנת 2016 והשאירה זוג אופניים בחדר הדיירים של הבניין שבו התגוררה לפני המעבר לאנגליה. בשנת 2024 באה גילה לביקור בארץ וגילתה להפתעתה כי שכנה בשם ניצה לקחה, מיד לאחר המעבר של גילה לחו"ל, את האופניים לשימושה מבלי שגילה התירה זאת, ולאחר כמה ימים האופניים ניזוקו ללא תקנה.

האם יכולה גילה להגיש תביעה נזיקית לפיצויים נגד ניצה על שווי האופניים שנלקחו ממנה ללא רשותה?

א. לא: התביעה התיישנה בשנת 2019, בחלוף 3 שנים מהמועד שבו לקחה ניצה את האופניים לשימושה.
ב. לא: התביעה התיישנה בשנת 2023, בחלוף 7 שנים מהמועד שבו לקחה ניצה את האופניים לשימושה.
ג. כן: התביעה תתישן רק בשנת 2026, בחלוף 10 שנים מהמועד שבו לקחה ניצה את האופניים לשימושה.
ד. כן: התביעה תתישן רק בשנת 2031, בחלוף 7 שנים מהמועד שבו גילתה גילה שניצה לקחה את האופניים.

התשובה היא ד'
סעיפים 52, 76, 89 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש); סעיף 8 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958; ע"א 10591/06 יפרח נ' מפעלי תובלה

גזל
52. גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

פיצויים
76. פיצויים אפשר שיינתנו הם בלבד או בנוסף על ציווי או במקומו; אלא שאם–
(1) סבל התובע נזק, יינתנו פיצויים רק בשל אותו נזק שעלול לבוא באורח טבעי במהלכם הרגיל של הדברים ושבא במישרין מעוולת הנתבע;
(2) סבל התובע נזק ממון, לא יינתנו לו פיצויים בשל הנזק אלא אם מסר פרטים עליו בכתב התביעה או בצירוף לו
.

תחילת התיישנות
89. לענין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות" – היום שנולדה עילת התובענה "הוא אחד מאלה:
(1) מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך – היום שבו חדל;
(2) מקום שעילת התובענה היא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע – היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה אחרון זה תתיישן התובענה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

התיישנות שלא מדעת
8. נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושאף בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה.

<u>יישום:</u>
לפי <u>סעיף 52 לפקודת הנזיקין</u> קובע כי גזל הוא נטילת נכס של אחר במכוון וללא זכות, ולכן פעולתה של ניצה מהווה עוולת גזל.
בהתאם ל<u>סעיף 76(1) לפקודת הנזיקין</u> קובע את זכותו של מי שנגרם לו נזק לקבל פיצויים בגין אותו נזק – במקרה דנן זוהי זכותה של גילה לפיצויים בשל הנזק.
<u>סעיף 89 לפקודת הנזיקין</u> קובע שהעילה מתגבשת בעת היווצרות הנזק, אך יש כאן עקרון חשוב לגבי תאריך גילוי הנזק.
<u>סעיף 8 לחוק ההתיישנות</u> – קובע **חריג לכלל ההתיישנות, ולפיו אם התובע לא ידע על הנזק או על זהות המזיק, ניתן להתחיל את ספירת תקופת ההתיישנות רק ממועד גילוי העובדות** (מכונה "כלל גילוי מאוחר"). במקרה זה, גילה לא ידעה שניצה נטלה את האופניים ושאלו

ניזוקו, ולכן ייתכן שתוכל לטעון כי תקופת ההתיישנות מתחילה מהמועד שבו גילתה את המידע הזה (2024), ולא ממועד קרות האירוע (2016).
פסק הדין ע"א 10591/06 יפרח נ' מפעלי תובלה עוסק בכלל הגילוי המאוחר וקובע כי יש לבחון את "הידע הקונקרטי" של התובע ולוודא כי לא ניתן היה לצפות ממנו לגלות את הנזק קודם לכן.
לסיכום, גילה יכולה להגיש תביעה נזיקית נגד ניצה על שווי האופניים שנלקחו ללא רשותה, ויש לה סיכוי טוב לעבור את מחסום ההתיישנות באמצעות טענת גילוי מאוחר.

3. לשכת התעסוקה החליטה לפרסם שירות לציבור ללא עלות. במסגרת פרסום זה מתבקש עו"ד פלוני לפרסם את שמו כעורך דין שמעניק יעוץ משפטי ללא קבלת שכר טרחה (בחינם).

מה הדין?

א. עו"ד פלוני מנוע מלקחת חלק בפרסום שמתייחס לשכר טרחתו.
ב. היות שמדובר על פרסום מטעם לשכת התעסוקה שבו היא מציעה שירות לציבור ללא עלות, אין מניעה לכלול בפרסום זה גם שירותים שניתנים בחינם על ידי עו"ד פלוני.
ג. עו"ד פלוני מנוע מלקחת חלק בפרסום שכזה היות שחל איסור על עורך דין ליתן שירות משפטי בחינם.
ד. עו"ד פלוני אינו מנוע מלפרסם שירותים משפטיים שהוא נותן בחינם, ואולם הוא מנוע מלפרסם שירות משפטי בעלות הכוללת את רכיבי שכר טרחתו.

התשובה היא א'
סעיף 3 לכללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א – 2001

פרסומת מותרת
3. (א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:
(1) בעיתונות כתובה, במגזינים וכתבי עת שאין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע; ככל האפשר, הפרסומת לא תהיה בסמיכות לפרסומים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;
(2) במדריכי טלפון;
(3) בספרי מען;
(4) במדריכים מקצועיים מסווגים;
(5) באתרי אינטרנט, ברשתות חברתיות ובישומונים ייעודיים לעורכי דין; למעט–
(א) אתרי אינטרנט או יישומונים שמכילים תכנים של אלימות, פורנוגרפיה או תוכן בלתי חוקי אחר;
(ב) אתרי אינטרנט או יישומונים שמיועדים לקטינים;
(ג) אתרי אינטרנט או יישומונים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;
(ד) פרסומת קופצת (Pop Up);
(6) בנייר המכתבים המשרדי שלו ובכל מסמך אחר היוצא ממשרדו;
(7) בשלט משרדו, ובלבד ששלט כאמור יהיה על קיר הכניסה למשרד או בכניסה לבניין המשרד, ושגודלו וצורתו יהיו סבירים.
(ב) פרסומת יכול שתכלול פרטים כמפורט להלן בלבד:
(1) שם עורך הדין;
(2) דבר היותו עורך דין;
(3) אם הוא נוטריון – דבר היותו נוטריון;
(4) תאריו האקדמיים או הכשרתו כמגשר;
(5) תואר שדין אחר מסדיר את השימוש בו;
(6) כשירותו לעסוק בעריכת דין מחוץ לישראל;
(7) פירוט עורכי הדין העובדים בפועל עמו במשרדו, לרבות פרטים כאמור בסעיף קטן זה לגבי כל אחד מהם;
(8) כל הפרטים הנוגעים למען המשרד ולדרכי התקשרות עם המשרד וכל שינוי בהם לרבות כתובת אלקטרונית של המשרד וכתובת אתר האינטרנט שלו, אם קיים;
(9) שמות שותפים ועורכי דין שכירים שפרשו לגמלאות ושמות שותפים ועורכי דין שכירים שנפטרו, ובלבד שלצד שמותיהם יופיע ציון שנות פעילותם באותו משרד;
(10) תחומי עיסוקו של עורך הדין ושל משרדו;
(11) שעות קבלת קהל;

(12) השפות שדובר עורך הדין ;
(13) מועד הסמכתו לעורך דין ;
(14) מלל חופשי שעניינו הצעת שירות משפטי על ידי עורך הדין, שאינו כולל כל התייחסות לשכר הטרחה ;
(15) ספרים, מאמרים ועבודות מחקר בתחום המשפטי שחיבר עורך הדין ;
(16) משרות הוראה שבהן משמש עורך הדין ;
(17) תפקידים וחברות בלשכת עורכי הדין או בארגונים משפטיים בארץ או בחוץ לארץ בכפוף לאמור בפסקה ;(18)
(18) כל תפקיד שממלא עורך הדין או מילא בעבר, לרבות משרה ציבורית, שירות צבאי ובשירות המדינה בתחום המשפטי, ולמעט תפקיד שהוא ממלא על פי דין, כל עוד הוא מכהן בו, והוא תפקיד שיפוטי או מעין-שיפוטי או חברות בוועדות בחירה לתפקידים שיפוטיים או מעין-שיפוטיים ;
(19) פרטים נוספים המותרים לפי סעיפים קטנים (ג) עד (יב).
(ג) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א)(1) עד (3), רשאי עורך דין לפרסם מודעת פרסומת אחת באותו גיליון, אשר לא תעלה על רבע עמוד.
(ד) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם סרטונים, לרבות ראיונות וסרטוני תדמית, תמונות ואיורים גרפיים, ובלבד שמתקיימים התנאים האלה :
(1) יש להם קשר לשירות המקצועי שאותו מבקש עורך הדין להציע ;
(2) אין בהם כדי ליצור רושם מטעה ;
(3) אין בהם כדי לגרום, במישרין או בעקיפין, לזלזול בעורך דין אחר ;
(4) אין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע.
(ה) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם תמונות שבהן הוא מופיע עם לקוחותיו וכן של עובדי משרדו אם אלו הצהירו בכתב כי הבינו שהם חופשיים לסרב לכך וכי מתן שירותיו של עורך הדין לא הותנה בפרסום שמם וכל עוד ההסכמה תקפה ; הסכמת הלקוח או עובד המשרד תבטא את הבנתו לפרטי הפרסום ובכלל זה היכן תתפרסם התמונה ולמשך כמה זמן.
(ו) עורך דין רשאי להוסיף באתר האינטרנט שלו או בדף האישי שלו ברשת החברתית קישור (link) לאתר אינטרנט אחר, ובלבד שהקישור נוגע באופן ישיר לעיסוקו המקצועי של עורך הדין, ולמעט קישור–
(1) לאתר אינטרנט שמכיל תכנים של אלימות, פורנוגרפיה או תוכן בלתי חוקי אחר ;
(2) לאתר אינטרנט המיועד לקטינים ;
(3) לאתר אינטרנט אחר שפוגע בכבוד המקצוע.
(ז) פרסומת באתר האינטרנט של עורך הדין יכולה להיות מלווה במלל קולי או במוסיקה ששומרת על כבוד המקצוע.
(ח) אתר אינטרנט של עורך דין לא יכלול, במישרין או בעקיפין, פרסומות של אחרים.
(ט) עורך דין רשאי לציין באתר האינטרנט שלו שמות של לקוחות אשר הצהירו בכתב כי הבינו שהם חופשיים לסרב לכך וכי מתן שירותיו של עורך הדין לא הותנה בפרסום שמם וכל עוד ההסכמה תקפה ; הסכמת הלקוח תבטא את הבנת הלקוח לפרטי הפרסום ובכלל זאת היכן יתפרסם שמו ולמשך כמה זמן.
(י) עורך דין רשאי–
(1) לפרסם מאמרים מקצועיים וראיונות וכן לנהל פורומים, והכול בלי שהוא שילם על כך ;
(2) לשלם בעד פרסום מאמרים מקצועיים, ראיונות וניהול פורומים ובלבד שייכתב מפורשות במקום הפרסום כי מדובר בפרסומת.
(יא) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם המלצות, מכתבי תודה ודירוג במדריכי דירוג ; המידע יימסר באופן שאין בו כדי ליצור רושם מטעה על אודות עורך הדין.
(יב) עורך דין רשאי לפרסם באתר האינטרנט שלו טופסי פנייה מקוונים לייעוץ משפטי בשים לב כי הוא עומד בהוראות לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.
(יג) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), עורך דין רשאי לשלוח מידעון (ניוזלטר) לרשימת תפוצה של לקוחות משרדו שביקשו זאת ושל אחרים שביקשו זאת ; המידעון יכול לכלול פרטים כמפורט בסעיפים קטנים (ב) עד (יב) וסעיף 5.

שמירת פרסומים

3א .עורך דין חייב לשמור לתקופה של שלוש שנים מיום הפסקת הפרסומת או שליחת המידעון עותק שלהם, לרבות רישום של מקומות הפרסום ומועדיו וכן רישום של מועדי שליחת המידעון, וימציאם ללשכה לפי דרישה.

יישום:

במקרה דנן, על פי סעיף 3(א)(1) אמנם מדובר בפרסומת מותרת.

אולם, סעיף 3(ב)(14) קובע כי עורך דין אינו יכול לציין בפרסומת כל התייחסות לשכר טרחה – זאת אף אם מדובר בייעוץ משפטי ללא קבלת כל שכר טרחה.
הסעיף אוסר על עורך דין לפרסם שהוא מעניק שירות משפטי ללא שכר טרחה (בחינם). כלומר, החוק מגביל פרסום מסוג זה, מאחר שהוא עלול להיתפס כפרסום בלתי הולם או שיווק מופרז, דבר שעלול לפגוע בכבוד המקצוע.
לכן, עורך הדין אינו יכול לפרסם עצמו כמי שמעניק ייעוץ משפטי חינם, כיוון שהדבר מנוגד לכללים.

4. עו"ד פלונית ובעלה נתבעו בשנת 2024 על ידי חמותה בתביעה לפינוי מושכר. בשנת 2015 ייצגה עו"ד פלונית את בעלה ואת חמותה במסגרת תביעה עיזבון של גיסה המנוח. בין תביעת העיזבון לתביעת הפינוי אין קשר. עו"ד פלונית מייצגת בתביעת הפינוי את עצמה ואת בעלה, ובכוונתה גם לחקור בחקירה נגדית את חמותה בהליך זה.

מה הדין?

א. היות שעו"ד פלונית ייצגה בעבר את חמותה, היא מנועה מלייצג בהליך כלשהו נגד חמותה ומנועה מלחקור אותה חקירה נגדית.
ב. עו"ד פלונית אינה מנועה מלייצג בהליך תביעת הפינוי ואינה מנועה מלחקור חקירה נגדית את חמותה בהליך זה.
ג. עו"ד פלונית אינה מנועה מלייצג בהליך ואינה מנועה מלחקור את חמותה בתביעת הפינוי רק במקרה שבו חמותה לא התנגד לייצוג כאמור.
ד. היות שחלפו 7 שנים מאז ייצגה עו"ד פלונית את חמותה, אין כל מניעה שעו"ד פלונית תייצג בתביעת הפינוי ותחקור את חמותה בחקירה נגדית.

התשובה היא ב'
סעיף 16 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

איסור על טיפול נגד לקוח
16. (א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח–
(1) בענין או בקשר לענין שטיפל בו למען אותו לקוח;
(2) בענין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.
(ב) הועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בענין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לענין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בענין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בענין האמור.

<u>יישום:</u>
הסעיף הרלוונטי לענייננו הינו <u>סעיף 16(א)</u>:
עו"ד פלונית ייצגה בעבר את בעלה וחמותה בתביעת עיזבון של גיסה המנוח, וכעת היא מייצגת את עצמה ואת בעלה בתביעת פינוי מול חמותה אין קשר ישיר בין תביעת העיזבון לתביעת הפינוי – לפיכך <u>סעיף 16(א)(1)</u> לא מתקיים.
שנית, אין בתביעת הפינוי זיקה של ממש למידע שקיבלה עו"ד פלונית מחמותה בעבר במסגרת תביעת העיזבון, ומכאן שגם <u>סעיף 16(א)(2)</u> לא מתקיים.
ולכן עו"ד פלונית רשאית לייצג בהליך תביעת הפינוי ואף לחקור את חמותה בחקירה נגדית.

5. שמשון הוזמן על ידי עו"ד עאמר לתת עדות בתיק פלילי מורכב. בשיחת הטלפון הראשונה הצדדים הביע שמשון חשש שההגעה לבית המשפט המרוחק ממנו תהיה כרוכה בהוצאות בסך 300 ₪. עו"ד עאמר הבטיח לשמשון שישלם לו עבור עדותו סכום של 300 ש"ח.

מה הדין?

א. עורך דין רשאי לשלם לעד עבור עדותו, כל עוד התשלום לא מותנה בתוצאות המשפט.
ב. עורך דין רשאי לשלם לעד עבור עדותו, רק כשמודבר במתן חוות דעת מומחה.
ג. עורך דין לא רשאי לשלם לעד עבור עדותו בשום מצב, על מנת למנוע פגמים בהליך.
ד. עורך דין רשאי לשלם לעד עבור עדותו, ובלבד שיידע את בית המשפט.

התשובה היא א'
סעיף 35 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

תשלום לעד
35. לא ישלם עורך דין, לא יציע לשלם ולא יתן יד לביצוע כל תשלום או תמורה אחרת לעד תמורת עדותו, אם תשלום זה מותנה בתוצאות המשפט.

יישום:
במקרה של שמשון, עו"ד עאמר הבטיח לו תשלום של 300 ש"ח עבור עדותו, והסכום הזה מתואם להוצאות הנסיעה שהביע שמשון.
כיוון שהסכום נועד לכיסוי הוצאותיו של שמשון בלבד, ולא כתשלום על עצם העדות או כדי להשפיע עליה, הדבר תואם לכללים ואינו מהווה עבירה אתית.

6. באילו מקרים יוכר אשם תורם בעוולה של הפרת חובה חקוקה של ידי המעסיק בהקשר היחסים בין מעסיק לעובדו?

א. בכל מקרה שהעובד תרם בהתנהגותו לגרימת הנזק.
ב. במקרים שבהם המעסיק תרם בהתנהגותו לגרימת הנזק.
ג. במקרים שבהם העובד פעל בשיקול דעת עצמאי ומחוץ לגדר הסיכון שיצר המעסיק בהפרת החובה החקוקה.
ד. במקרים שבהם המעסיק פעל בשיקול דעת עצמאי ומחוץ לגדר הסיכון שיצר בהפרת החובה החקוקה.

התשובה היא ג'
סעיפים 63, 68 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) ; סיכום ההלכה המשפטית ראו ע"א 10078/03 שתיל נ' מקורות חברת מים בע"מ

הפרת חובה חקוקה
63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק ; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.
(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

אשם תורם
68 (א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפָּרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצודק תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק ; אולם האמור בזה אין כוחו יפה להכשיל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה חוזה או דין המגבילים את החבות, לא ייפָּרע התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.
(ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יקבע בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול להיפָּרע אילולא אשמו.
(ג) הוראות הסעיפים 11 ו-83 יחולו כל אימת שנמצאו שנים או יותר חבים לפי סעיף קטן (א) על נזק שנגרם לאדם, או שהיו חבים אילו נתבעו לדין.

<u>יישום:</u>
אשם תורם יוכר בעוולה של הפרת חובה חקוקה מצד המעסיק כאשר העובד עצמו התרשל באופן משמעותי ותרם לנזק שנגרם לו, גם אם המעסיק הפר חובה חוקית כלשהי.
במקרה כזה, **האחריות של העובד נבחנת לאור ההתנהגות הסבירה שנדרשת ממנו בעבודתו**.
בהתאם ל<u>סעיף 63 לפקודת הנזיקין</u>, כאשר מעסיק מפר חובה חוקית וגורם לנזק לעובדו, ייתכן שהעובד ייחשב כשותף באחריות לנזק, **אם התנהגותו תרמה באופן ישיר להתרחשותו**.
<u>סעיף 68</u> עוסק באשם תורם ומאפשר הפחתת הפיצוי בהתאם לאחוז האחריות של העובד.
בפסק הדין בעניין **ע"א 10078/03 שתיל נ' מקורות חברת מים בע"מ**, נקבע כי יש לבחון את **התנהגות העובד בהתאם לנסיבות ולראות אם הייתה סבירה, תוך התחשבות במעמדו ובציפייה הסבירה ממנו במסגרת העבודה**.
לכן, ככל והעובד פעל בשיקול דעת עצמאי ומחוץ לגדר הסיכון שיצר המעסיק בהפרת החובה החקוקה יוכר כאשם תורם.

7. מהו המועד שבו נבחנת השאלה אם לתובע הייתה יכולת לדעת מה היו הנסיבות שגרמו למקרה שיצר את הנזק בהקשר של כלל "הדבר מעיד על עצמו" בדיני הנזיקין?

א. מועד התרחשות מעשה הנזיקין.
ב. מועד גיבוש הנזק.
ג. מועד הגשת כתב התביעה או סמוך להגשתו.
ד. המועד שבו נדרש התובע להוכיח את יסודות תביעתו.

התשובה היא ד'
סעיף 41 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש); ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'יצ'יק המאוזכר פעמים רבות

חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו
41. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה – על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

<u>יישום:</u>
המועד שבו נבחנת השאלה אם לתובע הייתה יכולת לדעת מה היו הנסיבות שגרמו למקרה שיצר את הנזק, בהקשר של כלל "הדבר מעיד על עצמו" הוא **מועד אירוע הנזק עצמו**.
לפי <u>סעיף 41 לפקודת הנזיקין</u>, כלל "הדבר מעיד על עצמו" מאפשר לתובע לטעון לרשלנות של הנתבע כאשר הנסיבות שהובילו לנזק אינן ידועות לתובע ואינן בשליטתו, והנזק מתיישב יותר עם התרשלות מצד הנתבע (מאשר עם היעדר התרשלות).
בפסק הדין <u>ע"א 8151/98 שטרנברג נ' צ'יצ'יק</u>, נפסק כי יש לבחון את הידיעה או היכולת לדעת של התובע את הנסיבות שגרמו לנזק **בזמן קרות האירוע** ולא בדיעבד.

8. עו"ד פלוני מייצג את אלמוני בבקשה לסעדים זמניים. בית המשפט התנה, בין היתר, את מתן הסעדים המבוקשים בהפקדת ערבות צד שלישי בסך של 50,000 ש"ח . עו"ד פלוני צירף לבקשה כתב ערבות שהוא חתום עליו באופן אישי כערב.

האם היה עו"ד פלוני רשאי לעשות כן?

א. כן: מדובר בעניין פורמלי, ולכן אין מניעה שעורך דין יחתום על הערבות.
ב. לא: אלא אם לעורך הדין עניין אישי במתן הסעדים.
ג. לא: חל איסור על עורך דין לערוב באופן אישי לעניין הנמצא בטיפולו.
ד. כן: אין מניעה שעורך דין יערוב ללקוח כאשר הוא מייצג את הלקוח.

התשובה היא ג'
סעיף 10 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

איסור על מתן ערבות
10.לא יערוב עורך דין ערבות אישית בענין הנמצא בטיפולו, גם אם אין במתן הערבות טובת הנאה חמרית; ואולם אין בהוראה זו כדי לאסור על עורך דין לקבל אחריות אישית להוצאות עדים או להוצאות משפט אחרות.

<u>יישום:</u>
<u>סעיף 10 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986</u>, אוסר על עורך דין להעמיד את עצמו כערב לחובות לקוחו או לקחת על עצמו התחייבות כספית עבורו, למעט מקרים חריגים שנקבעו מראש.
במקרה זה, עו"ד פלוני חתם באופן אישי על כתב הערבות עבור לקוחו, אלמוני, כדי לאפשר את מתן הסעדים הזמניים שביקש בית המשפט.
פעולה זו מנוגדת לכלל, שכן עורך הדין אינו אמור להיות ערב לחובותיו של לקוחו ולכן תעלה כאן בעיה אתית עקב ניגוד עניינים או תלות כלכלית בין עורך הדין ללקוח.

9. שמעון כיהן כדירקטור חיצוני בחברת "בוני ישראל בע"מ" בתקופה שבין 5.4.2018 ל-21.3.2021. לוי חברו הטוב מחזיק ב-60% ממניות חברת בוני ישראל בע"מ, וביום 25.4.2023 ביקש לוי לקיים הצבעה באסיפה הכללית בנוגע למינוי נח, בנו של שמעון, כדירקטור בחברה.

מה הדין?

א. כהונתו של נח כדירקטור כרוכה בניגוד עניינים מצד לוי כבעל שליטה וכן אסורה.
ב. לצורך מינוי נח כדירקטור על האסיפה הכללית לאשר את המינוי ברוב מיוחס של לפחות שני שלישים מקולות בעלי המניות שאינם מבעלי השליטה בחברה. החלטת האסיפה למנות את נח כדירקטור מוגבלת לתקופה של 3 שנים.
ג. לצורך מינוי נח כדירקטור יש צורך באישור הדירקטוריון, האסיפה הכללית, ועדת ביקורת וועדת תגמול.
ד. אין מניעה למנות את נח כדירקטור בחברה.

התשובה היא ד'
סעיף 249 (א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999

דירקטור חיצוני בחברה שהפכה לחברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005 (תיקון מס' 17) תשע"א-2011
249א. (א) מיום הפיכתה של חברה ציבורית או חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב לחברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב לא יחולו הוראות סימן זה על מי שמכהן או על מי שכיהן בחברה כדירקטור חיצוני.
(תיקון מס' 17) תשע"א-2011
(ב) לא החליטה החברה בדבר המשך כהונתו של הדירקטור, תיפסק כהונתו בתום שלושה חודשים מיום הפיכת החברה לחברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב.

יישום:
במקרה של שמעון, מכיוון שהוא סיים את כהונתו כדירקטור חיצוני בשנת 2021, ועל אף שהוא חברו הטוב של לוי שהוא בעל השליטה בחברה (60% מהמניות), לאור הסייג בסעיף 249א(א) הקובע כי הוראות סימן זה לא יחולו על מי שמכהן או על **מי שכיהן** בחברה כדירקטור חיצוני אין כל מניעה למנות את נח כדירקטור בחברה.

10. מר שמש הוא בעל מניות שלו 20% מההון המונפק של החברה הפרטית "הסוקרים בע"מ". מר שמש פנה לחברה בדרישה לכנס אסיפה מיוחדת של בעלי המניות, אך החברה לא נעתרה לדרישתו. מר שמש מעוניין לפנות לבית המשפט כדי שהאסיפה תכונס.

מה הדין?

א. מר שמש לא יכול לפנות לבית המשפט שיורה על כינוס האסיפה, אלא עליו לפנות בבקשה להסרת קיפוח.
ב. מר שמש יוכל לפנות לבית המשפט בבקשה להורות על כינוס האסיפה המיוחדת אם הוא מחזיק ב – 1% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה.
ג. מר שמש יוכל לפנות לבית המשפט רק אם הוא מחזיק ב- 10% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה.
ד. מר שמש לא יכול לפנות לבית המשפט להורות על כינוס האסיפה, מכיוון שהוא בעל מניות ולא דירקטור.

התשובה היא ב'
סעיפים 63, 65 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

כינוס אסיפה מיוחדת
63.(א) דירקטוריון חברה פרטית יכנס אסיפה מיוחדת על פי החלטתו וכן לדרישת כל אחד מאלה:
(1) דירקטור אחד;
(2) בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות עשרה אחוזים מההון המונפק ואחוז אחד לפחות מזכויות ההצבעה בחברה, או בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות עשרה אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה.
(ב) דירקטוריון חברה ציבורית יכנס אסיפה מיוחדת על פי החלטתו, וכן לדרישת כל אחד מאלה:
(1) שני דירקטורים או רבע מן הדירקטורים המכהנים;
(2) בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות חמישה אחוזים מההון המונפק ואחוז אחד לפחות מזכויות ההצבעה בחברה או בעל מניה, אחד או יותר, שלו לפחות חמישה אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה.
(ג) דירקטוריון שנדרש לזמן אסיפה מיוחדת, יזמנה בתוך עשרים ואחד ימים מיום שהוגשה לו הדרישה, למועד שיקבע בהזמנה לפי סעיף 67 או בהודעה לפי סעיף 69, ובלבד שלגבי חברה ציבורית, מועד הכינוס יהיה לא יאוחר משלושים וחמישה ימים ממועד פרסום ההודעה אלא אם כן נקבע אחרת לענין אסיפה שחל לגביה סימן ז', ולגבי חברה פרטית יחולו הוראות סעיף 67.

פניה לבית משפט
65.(א) לא זימן הדירקטוריון אסיפה מיוחדת שנדרשה לפי סעיף 63, רשאי בית המשפט, לבקשת הדורש, להורות על כינוסה.
(ב) הורה בית המשפט כאמור, תישא החברה בהוצאות הסבירות שהוציא המבקש בהליך בבית המשפט, כפי שקבע בית המשפט, והדירקטורים האחראים לאי כינוסה יהיו חייבים להשיבן לחברה.

יישום:
סעיפים 63 ו-65 לחוק החברות, התשנ"ט-1999, מעניקים לבעלי מניות את הזכות לדרוש כינוס אסיפה מיוחדת, אך גם מאפשרים פנייה לבית המשפט במקרה שהחברה מסרבת לכך.
סעיף 63 קובע כי בעלי מניות המחזיקים ב-10% או יותר מהון המניות המונפק של החברה רשאים לדרוש כינוס אסיפה מיוחדת. מאחר שמר שמש מחזיק ב-20% מהמניות, הוא עומד בדרישה זו.
סעיף 65 קובע שאם החברה אינה נענית לדרישת בעלי המניות לכינוס האסיפה, רשאי בעל המניות לפנות לבית המשפט כדי שיורה על כינוס האסיפה.
לכן, ככל ומר שמש מחזיק ב-1% לפחות מזכויות ההצבעה בחברה, יכול לפנות לבית המשפט בבקשה להורות על כינוס האסיפה המיוחדת.

11. איזה מן ההיגדים הבאים הוא הנכון ביותר לגבי מנגנון הפטור לנושאי משרה?

א. מנגנון הפטור מגן על נושא משרה מחבות בשל הפרת חובת הזהירות שנעשתה ברשלנות בלבד. אם נושא המשרה הפרו את חובת הזהירות בפזיזות, הפטור לא יחול עליהם.
ב. מנגנון הפטור רלוונטי רק במקרים שבהם נושא המשרה הפר את חובת הזהירות המוטלת עליו, אך נמצא שחל כלל שיקול הדעת העסקי.
ג. מנגנון הפטור מגן על נושא משרה מחבות בשל הפרת חובת זהירות, וכן בשל הפרת חובת אמונים, ובלבד שנושא המשרה לא פעל בניגוד לדין.
ד. מנגנון הפטור מגן על נושא משרה מחבות בשל הפרת חובת הזהירות בכל מקרה שבו נקבעה הוראה המתירה זאת בתקנון.

התשובה היא א'
סעיפים 252, 253, 259, 263 לחוק החברות, התשנ"ט-1999

חובת זהירות
252. (א) נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור בסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].
(ב) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי למנוע קיומה של חובת זהירות של נושא משרה כלפי אדם אחר.
אמצעי זהירות ורמת מיומנות
253. נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות, ובכלל זה ינקוט, בשים לב לנסיבות הענין, אמצעים סבירים לקבלת מידע הנוגע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורו או של פעולה הנעשית על ידיו בתוקף תפקידו, ולקבלת כל מידע אחר שיש לו חשיבות לענין פעולות כאמור.
הסמכה למתן פטור (תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
259. (א) חברה רשאית לפטור, מראש, נושא משרה בה מאחריותו, כולה או מקצתה, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות כלפיה, אם נקבעה הוראה לכך בתקנון.
הוראות חסרות תוקף
263. לא יהיה תוקף להוראה בתקנון, המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה, להוראה בתקנון או להחלטת דירקטוריון המתירה לשפות נושא משרה, או להוראה בתקנון הפוטרת נושא משרה מאחריותו כלפי החברה, בשל כל אחד מאלה:
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(1) הפרת חובת אמונים, למעט לענין שיפוי וביטוח בשל הפרת חובת אמונים כאמור בסעיף 261(2);
(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(2) הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה או בפזיזות, למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד;
(3) פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין;
(תיקון מס' 14) תשע"א-2011
(4) קנס, קנס אזרחי, עיצום כספי או כופר שהוטל עליו.

<u>יישום:</u>
1. חלופה ב' – מנגנון הפטור חל במקרה של הפרת חוב"ז בשילוב שיקול דעת עסקי, <u>סעיף 263(2)</u> אינו פוטר נושא משרה במקרה של הפרת חוב"ז שנעשתה בכוונה או בפזיזות – גם במקרה של שיקול דעת עסקי. לפיכך חלופה זו **אינה נכונה**.
2. חלופה ג' - מנגנון הפטור מגן על נושא משרה מחבות בשל הפרת חובת זהירות, וכן בשל הפרת חובת אמונים – <u>סעיפים 263(1) ו-263(2)</u> אינם חלים במקרה זה ולכן חלופה זו **אינה נכונה**.
3. חלופה ד' – מנגנון הפטור מגן על נושא משרה מחבות בשל הפרת חוב"ז בכל מקרה שבו נקבעה הוראה המתירה זאת בתקנון – סעיף 259(א) קובע כי אמנם הדבר אפשרי, אך <u>לא בכל מקרה</u> שכן ב<u>סעיף 263(2)</u> ישנו הסייג הקובע כי לא ניתן לפטור נושא משרה במקרה של הפרת חוב"ז בכוונה או בפזיזות ועל כן חלופה זו **אינה נכונה**.

מכאן – שחלופה א' היא <u>הנכונה ביותר</u>.
לפי סעיף 263(2) מנגנון הפטור לא יחול על נושא משרה מחבות במקרה של הפרת חוב"ז אם ההפרה נעשתה <u>בפזיזות</u>.
אך מנגנון הפטור כן יחול על נושא משרה מחבות במקרה של הפרת חוב"ז אם נעשתה ברשלנות <u>בלבד</u>.

12. איזו מהבאות לא תיחשב פרסומת מטעה?

א. פרסום ידיעה במוסף נדל"ן של עיתון יומי על פרויקט בנייה יוקרתי באחת מערי המרכז המהללת ומשבחת בצדק את הפרויקט מבלי לגלות שכותב הידיעה הוא מנהל של הפרויקט.
ב. השתתפותה של כתבת מוערכת בערוץ מסחרי בפרסומת ליקב מקומי.
ג. פרסומת בערוץ טלוויזיה רומני לחברת תכשיטים בישראל המציגה טבעות יהלומים אשר בפועל הנן מזויפות.
ד. מאמר בעיתון יומי נפוץ המשבח את מסעדת "ילה-פסטה" תחת הכותרת "זוכת תחרות המסעדה הטובה בישראל לשנת 2024" של קוראי העיתון.

התשובה היא ד'
סעיף 7 לחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981

אחריות להטעיה בפרסומת
7. (א) היתה הטעיה בפרסומת, יראו כמפירים את הוראות סעיף 2 –
(1) את מי שמטעמו נעשתה הפרסומת ואת האדם שהביא את הדבר לפרסום וגרם בכך לפרסומו;
(2) אם היתה הפרסומת מטעה על פניה או שהם ידעו שהיא מטעה – אף את המפיץ או מי שהחליט בפועל על הפרסום.
(ב) הובאו בפרסומת עובדות בדבר התכונות של נכס או של שירות או בדבר ממצאי בדיקה שנעשתה בהם או בדבר התוצאות הצפויות מהשימוש בהם, יהא הממונה רשאי לדרוש ממי שמטעמו נעשתה הפרסומת או ממי שהביא את הדבר לפרסום וגרם בכך לפרסומו שיציג ראיות להוכחת אותן עובדות; לא הציג ראיות כאמור להנחת דעתו של הממונה, תהא בכך ראיה לכאורה שהפרסומת היתה מטעה, אולם תהא זו הגנה למי שמטעמו נעשתה הפרסומת ולאדם שהביא את הדבר לפרסום וגרם בכך לפרסומו כי לא ידעו ולא היה עליהם לדעת שהפרסומת מטעה.
(ג) (1) פרסומת העלולה להביא אדם סביר להניח, כי האמור בה אינו פרסומת, יראו בכך פרסומת מטעה אף אם תכנה איננו מטעה;
(2) המפרסם פרסומת בצורה של כתבה, מאמר או ידיעה עיתונאית, בלי לציין באופן ברור כי המדובר בפרסומת, יראו בכך פרסומת מטעה, אף אם תוכנה אינו מטעה;
(3) לענין סעיף קטן זה, השתתפות עיתונאי, לרבות מגיש, קריין או מנחה בכל כלי תקשורת, בפרסומת, יראו אותה כפרסומת מטעה, אם אין בה הבחנה ברורה בין עבודתו המקצועית לבין הפרסומת;
(4) השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע כללים בדבר הנוסח והדרך שבהם על המפרסם לציין או לשדר כי מדובר בפרסומת.
(ד) חזקה שפרסומת נעשתה בידי מי שמצויין בה כמציע הנכס או השירות, אלא אם כן צויין אחרת בפרסומת עצמה.
(ה) פרסומת העלולה להטעות צרכן בישראל – אחת היא, לענין סעיף זה, אם נעשתה בישראל או מחוצה לה.

יישום:
1. חלופה א' – פרסום ידיעה ע"י מנהל פרויקט המהללת ומשבחת (בצדק) את הפרויקט שלו עצמו, ראשית, בהתאם לסעיף 7(ג)(1) לפיו פרסומת שאין האמור בה פרסומת הרי שהיא מטעה.
שנית, לפי לסעיף 7(ג)(2) מדובר בפרסומת משום שאין הבחנה ברורה בין עבודה המקצועית של המפרסם (מנהל הפרויקט) לבין הפרסומת (גם אם הידיעה נכונה). לכן חלופה זו **אינה נכונה.**
2. חלופה ב' – השתתפות כתבת בערוץ מסחרי בפרסומת, לפי סעיף 7(ג)(2) מדובר בפרסומת משום שאין הבחנה ברורה בין עבודה המקצועית של המפרסם (כתבת בערוץ – עיתונאית/מגישה/קריינית/מנחה) לבין הפרסומת. לכן חלופה זו **אינה נכונה.**
3. חלופה ג' – פרסומת המציגה טבעות יהלומים אשר בפועל הנן מזויפות. לפי סעיף 7(ב) התחייבות שקרית בדבר תכונות הנכס היהלומים שהוכח שהם מזויפים הרי שיש בכך פרסומת מטעה. לכן חלופה זו **אינה נכונה.**
4. חלופה ד' – מאמר בעיתון יומי נפוץ המשבח את מסעדת "ילה-פסטה" תחת הכותרת "זוכת תחרות המסעדה הטובה בישראל לשנת 2024" של קוראי העיתון.

על פי סעיף 7(2)(ב) פורסם כי המאמר נעשה במסגרת תחרות של קוראי העיתון הרי שתוצאות השימוש הצפויות הן נכונות ויש לכותב המאמר הדרך להוכיח זאת.
ככל ומדובר בזכייה אמיתית בתחרות של קוראי העיתון, אין בכך הטעיה. ולכן זו **החלופה הנכונה ביותר.**

13. דורון מעוניין להתמנות לדירקטור חיצוני בחברת תשתיות בבעלות המדינה.

מה הדין?

א. **היות רעייתו של דורון מנכ"לית משרד התפוצות לא תהווה זיקה כהגדרתה בחוק החברות התשנ"ט-1999.**
ב. היות אחיו של דורון דובר שר האנרגיה והתשתיות לא תהווה זיקה כהגדרתה בחוק החברות התשנ"ט-1999.
ג. היות בתו של דורון שרת התחבורה לא תהווה זיקה כהגדרתה בחוק החברות התשנ"ט-1999.
ד. היות אימו של דורון עוזרת אישית של שר הבינוי והשיכון לא תהווה זיקה כהגדרתה בחוק החברות התשנ"ט-1999.

התשובה היא א'
סעיף 6 לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה) תשס"ז-2006

כהונה כדירקטור חיצוני בחברה בשליטת המדינה
6. קיום יחסי עבודה, קשרים עסקיים או מקצועיים בין המדינה ובין קרוב של דירקטור חיצוני בחברה שבשליטת המדינה, לא יהווה זיקה, אם יחסי העבודה או הקשרים העסקיים או המקצועיים כאמור, אינם בתחום פעילותה של החברה ואינם קשורים לפיקוח על החברה או להסדרת פעילותה.

יישום:
דורון מעוניין להתמנות לדירקטור חיצוני **בחברת תשתיות בבעלות המדינה**.
אחיו של דורון משמש כדובר **שר האנרגיה והתשתיות**.
ביתו משמשת כ**שרת התחבורה**.
אימו של דורון משמשת כעוזרת אישית של **שר הבינוי והשיכון.**
בהתאם לסעיף 6 הרי שיש זיקה נוכח קרבתו המשפחתית של דורון לאחיו, ביתו ואימו אשר כולם עובדים במשרדים ממשלתיים העוסקים בתחום התשתיות.
מכאן שעבודתו של רעייתו כמנכ"לית ב**משרד התפוצות** אינה מהווה זיקה.

14. למי מן הבאות הטענה הטובה ביותר לפגיעה בפרטיותה?

א. אורית, אשר תמונת גופתו של אביה בפנים גלויות פורסמה בעמוד הרשת החברתית של משטרת ישראל תחת ידיעה הנושאת את הכותרת "הפשעים החמורים שפענחנו השנה".
ב. אשת ציבור אשר תמונתה רוכשת סמים פורסמה בעיתון יומי.
ג. יעל, אשר תמונה שלה רוקדת ברקע בבגד ים במסיבת בריכה המונית הופצה כהזמנה למסיבה.
ד. מאיה, שתמונה שלה נוטלת תרופה צולמה בזמן חתונה על ידי צלם האירוע ונשלחה לחתן והכלה.

התשובה היא א'
סעיפים 2, 18 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981

פגיעה בפרטיות מהי
2. פגיעה בפרטיות היא אחת מאלה:
(1) בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים להטרידו, או הטרדה אחרת;
(2) האזנה האסורה על פי חוק;
(3) צילום אדם כשהוא ברשות היחיד;
(4) פרסום תצלומו של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו;
4(א) פרסום תצלומו של נפגע ברבים שצולם בזמן הפגיעה או סמוך לאחריה באופן שניתן לזהותו ובנסיבות שבהן עלול הפרסום להביאו במבוכה, למעט פרסום תצלום בלא השהיות בין רגע הצילום לרגע השידור בפועל שאינו חורג מהסביר באותן נסיבות; לעניין זה" ,נפגע – "מי שסבל מפגיעה גופנית או נפשית עקב אירוע פתאומי ושפגיעתו ניכרת לעין;
(5) העתקת תוכן של מכתב או כתב אחר שלא נועד לפרסום, או שימוש בתכנו, בלי רשות מאת הנמען או הכותב, והכל אם אין הכתב בעל ערך היסטורי ולא עברו חמש עשרה שנים ממועד כתיבתו; לעניין זה" ,כתב – "לרבות מסר אלקטרוני כהגדרתו בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001;
(6) שימוש בשם אדם, בכינויו, בתמונתו או בקולו, לשם ריווח;
(7) הפרה של חובת סודיות שנקבעה בדין לגבי עניניו הפרטיים של אדם;
(8) הפרה של חובת סודיות לגבי עניניו הפרטיים של אדם, שנקבעה בהסכם מפורש או משתמע;
(9) שימוש בידיעה על עניניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה;
(10) פרסומו או מסירתו של דבר שהושג בדרך פגיעה בפרטיות לפי פסקאות (1) עד (7) או (9);
(11) פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.

הגנות מה הן
18. במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות תהא זו הגנה טובה אם נתקיימה אחת מאלה:
(1) הפגיעה נעשתה בדרך של פרסום שהוא מוגן לפי סעיף 13 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965;
(2) הנתבע או הנאשם עשה את הפגיעה בתום לב באחת הנסיבות האלה:
(א) הוא לא ידע ולא היה עליו לדעת על אפשרות הפגיעה בפרטיות;
(ב) הפגיעה נעשתה בנסיבות שבהן היתה מוטלת על הפוגע חובה חוקית, מוסרית, חברתית או מקצועית לעשותה;
(ג) הפגיעה נעשתה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הפוגע;
(ד) הפגיעה נעשתה תוך ביצוע עיסוקו של הפוגע כדין ובמהלך עבודתו הרגיל, ובלבד שלא נעשתה דרך פרסום ברבים;
(ה) הפגיעה היתה בדרך של צילום, או בדרך של פרסום תצלום, שנעשה ברשות הרבים ודמות הנפגע מופיעה בו באקראי;
(ו) הפגיעה נעשתה בדרך של פרסום שהוא מוגן לפי פסקאות (4) עד (11) לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965;
(3) בפגיעה היה ענין ציבורי המצדיק אותה בנסיבות הענין, ובלבד שאם היתה הפגיעה בדרך של פרסום – הפרסום לא היה כוזב.

<u>יישום:</u>

1. חלופה ב' – תמונת אשת ציבור רוכשת סמים, אינה נכונה בהתאם לסעיף 2(3) – יש להניח שרכישת הסמים נעשתה ברשות הרבים ולכן אין במקרה זה פגיעה בפרטיות.
בנוסף, אשת הציבור לא תזכה להגנה בהתאם לסעיף 18(3) – משמדובר באשת ציבור ושאין מדובר בפרסום כוזב הרי שיש כאן עניין ציבורי בפרסום התמונה.
2. חלופה ג' – תמונה של יעל רוקדת הופצה בהזמנה, אינה נכונה בהתאם לסעיף 2(11) – הפרסום לא פוגע בצנעת חייה האישיים (שכן תמונתה צולמה במסיבת בריכה **המונית**) וכן אין מדובר בהתנהגות ברשות היחיד.
3. חלופה ד' – תמונתה של מאיה נוטלת תרופה בזמן חתונה, אינה נכונה בהתאם לסעיף 2(3) נתון שמאיה נטלה את התרופה בזמן חתונה ולכן לא הייתה ברשות היחיד.
4. בנוסף, יעל לא תזכה להגנה בהתאם לסעיף 18(2)(ה) – מדובר בתמונה שצולמה ברשות הרבים והיא ככל הנראה הופיעה בה באקראי.
5. חלופה א' – תמונת גופתו של אביה של אורית פורסמה בפנים גלויות חורגת מסעיף 2 4(א).

15. הכנסת מעוניינת לחוקק חוק אשר אוסר על מקצוע "משפיעניות רשת". החוק מציין במפורש שהוא תקף על אף האמור בחוק יסוד: חופש העיסוק.

מהו הדין?

א. הכנסת תוכל לחוקק את החוק ברוב של 61 חברי כנסת, ותוקפו יהיה לתקופה של 4 שנים לכל היותר.
ב. הכנסת תוכל לחוקק את החוק ברוב של המשתתפים בהצבעה, ותוקפו יהיה לתקופה של 4 שנים לכל היותר.
ג. הכנסת תוכל לחוקק את החוק ברוב של שני שלישים מחברי הכנסת, ותוקפו יהיה לתקופה של 4 שנים לכל היותר.
ד. הכנסת לא תוכל לחוקק את החוק האמור.

התשובה היא א'
סעיפים 4, 8 לחוק יסוד: חופש העיסוק

פגיעה בחופש העיסוק
4. אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

תוקפו של חוק חורג
8. (א) הוראת חוק הפוגעת בחופש העיסוק תהיה תקפה אף כשאינה בהתאם לסעיף 4, אם נכללה בחוק שנתקבל ברוב של חברי הכנסת ונאמר בו במפורש, שהוא תקף על אף האמור בחוק-יסוד זה; תוקפו של חוק כאמור יפקע בתום ארבע שנים מיום תחילתו, זולת אם נקבע בו מועד מוקדם יותר.
(ב) ההוראה בדבר פקיעת תוקף, כאמור בסעיף קטן (א), לא תחול על חוק שהתקבל לפני תום שנה ממועד תחילתו של חוק-יסוד זה.

יישום:
סעיף 4 לחוק יסוד: חופש העיסוק – קובע כי חופש העיסוק יכובד ויוגן. כל הגבלה עליו אפשרית רק אם היא עומדת בתנאי "פסקת ההגבלה" (סעיף 8), כלומר, כאשר היא נועדה לתכלית ראויה, מתאימה לערכי המדינה, ונעשית במידה שאינה עולה על הנדרש.
סעיף 8 לחוק יסוד: חופש העיסוק – מאפשר לכנסת לחוקק חוק הפוגע בחופש העיסוק רק אם החוק כולל סעיף המבהיר שהחוק תקף "על אף האמור בחוק יסוד: חופש העיסוק." סעיף זה נקרא "פסקת התגברות," והוא מאפשר לכנסת לעקוף את ההגנה על חופש העיסוק במקרים חריגים, כאשר הכנסת רואה צורך לפגוע בזכות זו למען תכלית מסוימת.
במקרה זה, החוק שמבקשת הכנסת לחוקק אוסר על עיסוק "משפיעניות רשת" ומצהיר שהוא תקף על אף האמור בחוק יסוד: חופש העיסוק.
הכנסת משתמשת כאן בפסקת ההתגברות כדי לעקוף את ההגנה החוקתית על חופש העיסוק, ולכן החוק יוכל להיות תקף אם יתקבל בכנסת ברוב של חברי כנסת (61 חברי כנסת).
כאמור בסעיף 8(א) לחוק היסוד – משלא נקבע מועד מוקדם יותר, החוק יפקע בחלוף 4 שנים.

16. יוסי הגיע לחדר המיון עם פגיעת ראש חמורה כשהוא היסטרי, מבולבל וללא יכולת להפעיל שיקול דעת. ד"ר יובל מעוניין לנתח את יוסי ניתוח חירום בראשו.

מה הדין?

א. ד"ר יובל יוכל לנתח את יוסי ללא הסכמתו רק אם חתם בעבר על הוראה המאפשרת זאת בנסיבות מסוג זה.
ב. ד"ר יובל יוכל לנתח את יוסי רק בהסכמתו לאחר שיתעשת.
ג. ד"ר יובל יוכל לנתח את יוסי בהסכמת 3 רופאים.
ד. ד"ר יובל יוכל לנתח את יוסי בהסכמת אשתו.

התשובה היא ג'
סעיף 15 לחוק זכויות החולה התשנ"ו-1996 והתוספת הראשונה

טיפול רפואי ללא הסכמה
15. על אף הוראות סעיף 13–
(1) מטפל רשאי לתת טיפול רפואי שאינו מנוי בתוספת הראשונה, גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל אם נתקיימו כל אלה:
(א) מצבו הגופני או הנפשי של המטופל אינו מאפשר קבלת הסכמתו מדעת;
(ב) לא ידוע למטפל כי המטופל, אפוטרופסו, מיופה כוחו או מקבל ההחלטות הזמני בשבילו, לפי העניין, מתנגד לקבלת הטיפול הרפואי;
(ג) אין אפשרות לקבל את הסכמת אפוטרופסו, מיופה כוחו או מקבל ההחלטות הזמני בשבילו, לפי העניין;
(2) בנסיבות שבהן נשקפת למטופל סכנה חמורה והוא מתנגד לטיפול רפואי, שיש לתיתו בנסיבות הענין בהקדם, רשאי מטפל לתת את הטיפול הרפואי אף בניגוד לרצון המטופל אם ועדת האתיקה, לאחר ששמעה את המטופל, אישרה את מתן הטיפול ובלבד ששוכנעה כי נתקיימו כל אלה:
(א) נמסר למטופל מידע כנדרש לקבלת הסכמה מדעת;
(ב) צפוי שהטיפול הרפואי ישפר במידה ניכרת את מצבו הרפואי של המטופל;
(ג) קיים יסוד סביר להניח שלאחר מתן הטיפול הרפואי יתן המטופל את הסכמתו למפרע;
(3) בנסיבות של מצב חירום רפואי רשאי מטפל לתת טיפול רפואי דחוף גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל, אם בשל נסיבות החירום, לרבות מצבו הגופני או הנפשי של המטופל, לא ניתן לקבל את הסכמתו מדעת; טיפול רפואי המנוי בתוספת הראשונה יינתן בהסכמת שלושה רופאים, אלא אם כן נסיבות החירום אינן מאפשרות זאת.

תוספת ראשונה (סעיפים 14, 15)
1. ניתוחים, למעט כירורגיה זעירה.
2. צינתורים של כלי דם.
3. דיאליזה.
4. טיפול בקרינה מייננת (רדיותרפיה).
5. טיפולי הפריה חוץ-גופית.
6. כימותרפיה לטיפול בתהליכים ממאירים.

יישום:
סעיף 15 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, קובע שבמצב חירום רפואי, כאשר המטופל (יוסי במקרה זה) אינו מסוגל לתת הסכמה מדעת עקב מצבו ואי מתן הטיפול עלול לסכן את חייו או לגרום לנזק חמור, ניתן לבצע את הטיפול ללא הסכמתו.
התוספת הראשונה לחוק מפרטת שמקרים של פגיעת ראש חמורה, כמו אצל יוסי, נחשבים מצב חירום המצדיק טיפול מיידי ללא הסכמה. לכן, ד"ר יובל רשאי לבצע את ניתוח החירום בראשו של יוסי כדי להציל את חייו או למנוע נזק משמעותי, גם ללא הסכמה מראש של יוסי ובלבד שיש הסכמה של 3 רופאים – בהתאם לסעיף 15(3) לחוק.

17. ליצחק נגרם נזק שלו אחראים כמה מזיקים ביחד ולחוד. יצחק תבע אחד מן המזיקים בלבד (להלן: מזיק א') על נזקיו במלואם, אך בסופו של דבר התפשר עימו על חלק מהסכום הנתבע. הסכם הפשרה קיבל תוקף של פסק דין. בהסכם הפשרה נקבע כי סכום הפשרה מבטא את חלקו של מזיק א' בלבד מכלל נזקיו של יצחק. מזיק א' נקלע להליכי חדלות פירעון, ויצחק אינו יכול לגבות ממנו את סכום הפשרה שעליו הוסכם. יצחק מעוניין כעת לתבוע את המזיקים האחרים.

מה הדין?

א. מאחר שיצחק תבע את מלוא סכום נזקיו ממזיק א' הוא מנוע מלתבוע את המזיקים האחרים.
ב. יצחק רשאי לתבוע את המזיקים האחרים, אך הוא מוגבל בתביעתו לסכום הפשרה שעליה הסכים עם מזיק א'.
ג. יצחק רשאי לתבוע את המזיקים האחרים על מלוא סכום נזקיו בניכוי הסכום שעליו הסכים עם מזיק א' בהסכם הפשרה.
ד. **יצחק רשאי לתבוע כל אחד מהמזיקים הנוספים בנפרד על מלוא סכום נזקיו**.

התשובה היא ד'
סעיפים 11, 83 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) ; סיכום ההלכה המשפטית ראו רע"א 8037/23 רויטל סרן שבתאי נ' טיולי אלון טבריה בע"מ

מעוולים יחד
11. היה כל אחד משני בני-אדם או יותר חבים לפי הוראות פקודה זו, על מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חבים יחד על אותו מעשה כמעוולים יחד וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

תביעה ושיפוי במעוולים יחד
83. (א) סבל אדם נזק עקב עוולה – אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול יחד.
(ב) הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו או לטובת עזבונו, בן זוגו, הורו או ילדו, תובענות אחדות נגד מעוולים החבים על אותו נזק, אם כמעוולים יחד ואם באופן אחר – סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון ולא בוטל בערעור, או כפי ששונה בערעור, ובכל אחת מן התובענות, זולת זו שניתן בה פסק דין ראשון כאמור, לא יהיה התובע זכאי להוצאות, אלא אם סבור בית המשפט שהיה יסוד סביר להגיש את התובענה; היה פסק הדין הראשון נגד מעביד כמשמעותו בסעיף 82 ובנסיבות המפורטות בו, יבוא לענין סעיף קטן זה במקום סכום הפיצויים שבפסק הדין הראשון הסכום שהיו פוסקים אילולא סעיף 82.

<u>יישום:</u>
בהתאם ל<u>סעיף 11 לפקודת הנזיקין</u> ניתן לתבוע את כל המעוולים יחד ולחוד.
במקרה דנן, יצחק תבע את מזיק א' בלבד ועימו הגיע לסכום פשרה.
משהאחריות חלה על המעוולים יחד ולחוד, ובהתאם להלכה המשפטית שנקבעה ב<u>רע"א 4474/20 נון יהודית נ' משה הרשקוביץ ופס"ד רויטל סרן שבתאי נ' טיולי אלון טבריה בע"מ</u>, יצחק כן רשאי לתבוע את המעוולים האחרים, גם אם הראשון נקלע לחדלות פירעון:
"... ביהמ"ש עמד על הוראותיו של <u>סעיף 83(ב) לפקודה</u>, ועמד על ההיגיון העומד ביסודו, לפיו "הניזוק **'אמנם חופשי להגיש מספר תביעות כמספר המעוולים, אך נשללת ממנו האפשרות לנסות להשיג בכל פעם סכום גבוה יותר ולבחור לעצמו את פסק הדין שיעניק לו את הסכום המקסימלי. הסכום שנקבע בפסק הדין הראשון מהווה 'תקרה' לתביעתו**'". עוד נקבע שם, כי הוראה זו עוסקת במצב "בו ניזוק תבע מזיק אחד מבין מספר מזיקים על מלוא הנזק", ולפיכך, "**אין להחיל את סעיף 83(ב) לפקודה "במצבים שבהם הסכם הפשרה מתייחס לחלקו של הנתבע-המתפשר בלבד"** מתבקשת המסקנה, כי **במצבים כאלה שיעור הפיצוי שהניזוק יוכל להיפרע ממעוול אחר לא יהיה כפוף למגבלת הסכום שנפסק בהסכם הפשרה שהושג בעניינו של המעוול הראשון...**
מן המקובץ עולה כי בבחינת תחולתו של סעיף 83(ב) לפקודה, יש להבחין אפוא בין מצב שבו "הפשרה שחררה את היתר" (המעוולים הנוספים), לבין מצב שבו "נשמרה זכות הניזוק כלפי היתר", אז "יש לבחון לגופו של ענין מה נקבע בה". הבחנה זו משמיעה כי **בבואנו לבחון את נפקותו של הסכם הפשרה שנחתם בעניינו של מעוול אחד על מעוול אחר, עלינו לבחון האם "הסכם הפשרה עם המזיק הראשון נועד לפרוע את מלוא נזקו של התובע."**

18. במשפט הפלילי, מה היחס בין חזקת המודעות לבין כך שרואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם (להלן – עצימת עיניים)?

א. חזקת המודעות היא, ככלל, תחליף מהותי למודעות, בעוד עצימת עיניים היא כלי הוכחתי בלבד.
ב. חזקת המודעות היא כלי הוכחתי בלבד בעוד עצימת עיניים היא, ככלל, תחליף מהותי למודעות.
ג. שימוש בחזקת המודעות מתאפשר כתחליף מהותי למודעות במקרים שבהם עצימת העיניים ככלי הוכחתי הופרכה.
ד. שימוש בחזקת המודעות כתחליף מהותי מתאפשר במקרים שבהם לא מתקיימת עצימת עיניים.

התשובה היא ב'
סעיף 20 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ; לעניין חזקת המודעות ראו, למשל, ע"פ 510/22 טויטו נ' מדינת ישראל ; לעצימת עיניים ראו, למשל, ע"פ 7704/13 מדינת ישראל נ' פלוני

מחשבה פלילית (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
20. (א) מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם אחת מאלה:
(1) כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;
(2) פזיזות שבאחת מאלה:
(א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;
(ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.
(ב) לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.
(ג) לענין סעיף זה –
(1) רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;
(2) אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות.

<u>יישום:</u>
<u>סעיף 20 לחוק העונשין, התשל"ז-1977</u>, עוסק בדרישת היסוד הנפשי של מודעות בעבירות פליליות, וקובע כי מודעות כוללת ידיעה בפועל או עצימת עיניים במצב שבו אדם חושד בדבר טיב התנהגותו או בקיום הנסיבות אך בוחר להתעלם מכך.
בפסקהדין **ע"פ 510/22 טויטו נ' מדינת ישראל** נקבע כי קיימת "חזקת מודעות" כאשר לאדם יש ידיעה בפועל על רכיבי העבירה. חזקה זו מסייעת להוכיח שהאדם היה מודע למעשיו ולנסיבות.
לעומת זאת, בפסק דין **ע"פ 7704/13 מדינת ישראל נ' פלוני** נקבע שעצימת עיניים מתייחסת למצב שבו אדם חשד באפשרות קיום הנסיבות או טיב ההתנהגות אך <u>בחר במכוון להתעלם</u> מהן. במצב כזה, <u>החוק רואה אותו כמי שהיה מודע בפועל לנסיבות</u>, גם אם בפועל לא רצה לדעת.
לסיכום, **חזקת המודעות** מתייחסת לידיעה בפועל,
בעוד ש**עצימת עיניים** מאפשרת לראות באדם כמודע לנסיבות גם אם התעלם מהן במכוון מתוך חשד, כך ש**החוק רואה במי ש"עצם עיניים" כמי שידע בפועל**.

19. על הטלפון של עו"ד א' מותקן יישומון (אפליקציה) המקליט באופן אוטומטי שיחות, ובין השאר, הוקלטה שיחת טלפון שלו עם עו"ד ב' לפני כמה חודשים. לימים הגיש עו"ד א' תמלול של השיחה כנספח לבקשה בתיק שבו מייצגים השניים צדדים מנוגדים. עו"ד ב' הגיש תלונה נגד עו"ד א' בגין הקלטה אסורה ושימוש שלא כדין בה.

מה דין התלונה?

א. התלונה מוצדקת.
ב. התלונה מוצדקת לעניין איסור ההקלטה, אך אינה מוצדקת לעניין השימוש בה.
ג. התלונה אינה מוצדקת לעניין איסור ההקלטה מכיוון שההקלטה נעשתה באופן אוטומטי, אך מוצדקת לעניין השימוש בה.
ד. התלונה אינה מוצדקת.

התשובה היא א'
סעיף 22 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

הקלטת הזולת
22. (א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר, אלא בידיעתם.
(ב) עורך דין המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט.
(ג) לא יעשה עורך דין שימוש בהקלטה שנעשתה תוך הפרת סעיף זה.

יישום:
במקרה דנן, עו"ד א' הקליט (באופן אוטומטי) שיחת טלפון עם עו"ד ב', והשתמש בתמלול שלה כראיה בתיק שבו שניהם מייצגים צדדים מנוגדים.
ההקלטה והשימוש בה מנוגדים לסעיף 22(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 שכן ההקלטה בוצעה ללא ידיעת עו"ד ב'.
על כן, משהפר את סעיף 22, עו"ד א' לא רשאי להשתמש בהקלטה.

20. פלוני, בן 33, תבע את אלמוני בתביעה נזיקית בטענה כי תקף אותו פיזית באלימות, וכמה חודשים אחר כך תקף אותו מינית. האירועים התרחשו החל מן היום שבו היה פלוני בן 16 וחצי ועד היותו בן 17. אלמוני ביקש לסלק את התביעה על הסף מחמת התיישנות.

מה דין בקשתו?

א. הבקשה תתקבל – המועד האחרון להגשת התביעה כולה היה כאשר היה פלוני בן 25.
ב. הבקשה תתקבל – התביעה בגין התקיפה הפיזית התיישנה לכל המאוחר כשמלאו לפלוני 24, והתביעה בגין התקיפה המינית התיישנה לכל המאוחר כשהיה פלוני בן 28.
ג. הבקשה תידחה בחלקה – התביעה בגין התקיפה הפיזית התיישנה לכל המאוחר כשמלאו לפלוני 25, אך התביעה בגין התקיפה המינית תתישן כשהיה פלוני בן 35.
ד. הבקשה תידחה – המועד האחרון להגשת התביעה כולה יהיה כאשר יהיה פלוני בן 35.

התשובה היא ג'
סעיפים 5, 10, 18א לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958

זמן להתיישנות
5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא -
(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים;
(2) במקרקעין – חמש עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

קטינות
10. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו עדיין לא מלאו לתובע שמונה עשרה שנה.

תביעה בשל תקיפה מינית או התעללות

18א. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות של תביעה בתובענה שהגיש נפגע בשל מעשה כמפורט להלן, לא יבוא במניין הזמן שבו טרם מלאו לנפגע 28 שנים:
(1) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו קטין;
(2) התעללות שבוצעה בנפגע בהיותו קטין בידי פוגע שהוא בן משפחתו או אדם שהיה אחראי עליו;
(3) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו בגיר אך בטרם מלאו לו 21 שנים, תוך ניצול יחסי אמון, תלות, טיפול או מרות או בידי פוגע שהוא בן משפחתו.
(א1) הוראות סעיף 41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בתובענה כאמור בסעיף קטן (א) שהוגשה לאחר שמלאו לנפגע 28 שנים והנתבע אינו הפוגע בנפגע, בן משפחתו או אדם שהיה אחראי עליו.
(ב) בסעיף זה–
"בן משפחה" –
(1) הורה, בן זוגו של הורה אף אם אינו נשוי לו, סב או סבתא;
(2) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: אח או אחות, אח או אחות חורגים, דוד או דודה, גיס או גיסה;
(3) אומן, בן זוגו של אומן אף אם אינו נשוי לו, אביו או אמו של אומן;
(4) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: בנו או בתו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה, אחיו או אחותו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה;
"אומן" – "אב או אם במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע"ו-2016, או במשפחת אומנה אחרת שאישר משרד הרווחה והשירותים החברתיים;
"אחראי על קטין" –
(1) מי שעליו האחריות לצורכי מחייתו, לבריאותו, לחינוכו או לשלומו של קטין – מכוח דין, החלטה שיפוטית, חוזה מפורש או מכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין מחמת מעשה כשר או אסור שלו;
(2) מי שהקטין מתגורר עמו או נמצא עמו דרך קבע, ומלאו לו 18 שנים, ובלבד שקיימים ביניהם יחסי תלות או מרות.
(ג) (בוטל)

יישום:

1. בהתאם לסעיף 10 ההתיישנות תחל להיספר מרגע שמלאו לפלוני 18 שנים. בהתאם לסעיף 5(1) משלא מדובר בתביעת מקרקעין, ההתיישנות תחול בחלוף 7 שנים – קרי במלוא גיל 25 של פלוני.
   לכן באשר לתקיפה הפיזית – התביעה תידחה מחמת התיישנות.
2. בהתאם לסעיפים 18א(א) ו-18א(א)(1) מכיוון שמדובר בתקיפה מינית שבוצעה בפלוני עת היה קטין, ספירת ההתיישנות תחל במלוא גיל 28 ולכן ההתיישנות תחול בחלוף 7 שנים – קרי במלוא גיל 35 של פלוני.

21. פלוני הורשע בעבירה לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977, אשר עונש המאסר המרבי בגינה הוא 20 שנות מאסר. במסגרת הטיעונים לעונש טען סנגורו שיש להתחשב בכך שהוא נעדר עבר פלילי.

מה הדין?

א. עברו הפלילי של נאשם רלוונטי רק לעניין קביעת מתחם העונש ההולם.
ב. בית המשפט חייב להתחשב בכך שלפלוני אין עבר פלילי ולהקל בעונשו באופן משמעותי.
ג. בית המשפט יתחשב בכך שלפלוני אין עבר פלילי אם סבר שראוי לתת לעבודה זו משקל בנסיבות המקרה, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.
ד. עברו הפלילי של נאשם רלוונטי רק אם בית המשפט מבקש לסטות לקולה או לחומרה ממתחם העונש ההולם.

התשובה היא ג'
סעיף 40יא לחוק העונשין, התשל"ז-1977

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (תיקון מס' 113) תשע"ב-2012
40יא. בגזירת העונש המתאים לנאשם כאמור בסעיף 40ג(ב), רשאי בית המשפט להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, המפורטות להלן, ובמידה שבה התקיימו, ככל שסבר כי ראוי לתת להן משקל בנסיבות המקרה, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם:
(1) הפגיעה של העונש בנאשם, לרבות בשל גילו;
(2) הפגיעה של העונש במשפחתו של הנאשם;
(3) הנזקים שנגרמו לנאשם מביצוע העבירה ומהרשעתו;
(4) נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו, וחזרתו למוטב או מאמציו לחזור למוטב;
(5) מאמצי הנאשם לתיקון תוצאות העבירה ולפיצוי על הנזק שנגרם בשלה;
(6) שיתוף הפעולה של הנאשם עם רשויות אכיפת החוק; ואולם כפירה באשמה וניהול משפט על ידי הנאשם לא ייזקפו לחובתו;
(7) התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה;
(8) נסיבות חיים קשות של הנאשם שהיתה להן השפעה על ביצוע מעשה העבירה;
(9) התנהגות רשויות אכיפת החוק;
(10) חלוף הזמן מעת ביצוע העבירה;
(11) עברו הפלילי של הנאשם או העדרו.

יישום:
סעיף 40יא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, מתייחס לשיקולים להקלת העונש ומונה נסיבות מקלות שבית המשפט רשאי לשקול בעת גזירת הדין.
אחת מהנסיבות המקלות היא היות הנאשם **נעדר עבר פלילי** – סעיף 40יא(11).
במקרה של פלוני, שהורשע בעבירה שעונשה המרבי הוא 20 שנות מאסר, העובדה שאין לו עבר פלילי עשויה להיחשב כנסיבה מקלה, ולהשפיע על הקלת העונש.
בית המשפט יכול לראות בכך אינדיקציה חיובית ולהתחשב בעברו הנקי של פלוני כבסיס להפחתת חומרת העונש המוטל עליו ובתנאי שאינו חורג ממתחם העונש ההולם.

22. אלמוני הורשע בעבירה לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977, אשר העונש המרבי בגינה הוא 10 שנות מאסר. בגזר הדין קבע בית משפט השלום תחילה כי מתחם העונש ההולם בגין מעשיו נע בין 5 ל-7 שנות מאסר בפועל. לאחר מכן גזר על אלמוני עונש של 8 שנות מאסר בפועל.

מה הדין?

א. בית המשפט חרג מסמכותו, היות שלא ניתן לגזור על נאשם עונש החורג לחומרה ממתחם העונש ההולם.
ב. בית המשפט רשאי לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם מטעמי הרתעת הרבים ומטעם זה בלבד.
ג. בית המשפט רשאי לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם מטעמי הרתעה אישית ומטעם זה בלבד.
ד. בנסיבות מסוימות בית המשפט רשאי לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם מטעמי הגנה על שלום הציבור.

התשובה היא ד'
סעיפים 40ה עד 40ז לחוק העונשין, התשל"ז-1977

הגנה על שלום הציבור (תיקון מס' 113) תשע"ב-2012
40ה. קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי יש חשש ממשי שהנאשם יחזור ויבצע עבירות, וכי החמרה בעונשו והרחקתו מהציבור נדרשות כדי להגן על שלום הציבור, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם, ובלבד שלא יהיה בעונש שיקבע משום החמרה ניכרת מעבר למתחם העונש ההולם; בית המשפט לא יקבע כאמור אלא אם כן מצא שלנאשם עבר פלילי משמעותי או אם הוצגה לו חוות דעת מקצועית.

הרתעה אישית (תיקון מס' 113) תשע"ב-2012
40ו. מצא בית המשפט כי יש צורך בהרתעת הנאשם מפני ביצוע עבירה נוספת, וכי יש סיכוי של ממש שהטלת עונש מסוים תביא להרתעתו, רשאי הוא להתחשב בשיקול זה בבואו לקבוע את עונשו של הנאשם, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.

הרתעת הרבים (תיקון מס' 113) תשע"ב-2012
40ז. מצא בית המשפט כי יש צורך בהרתעת הרבים מפני ביצוע עבירה מסוג העבירה שביצע הנאשם, וכי יש סיכוי של ממש שהחמרה בעונשו של הנאשם תביא להרתעת הרבים, רשאי הוא להתחשב בשיקול זה בבואו לקבוע את עונשו של הנאשם, ובלבד שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.

<u>יישום:</u>
<u>סעיפים 40ה עד 40ז לחוק העונשין, התשל"ז-1977</u>, קובעים את השלבים לקביעת העונש בעבירות פליליות. הסעיפים מגדירים כי על בית המשפט לקבוע תחילה את **מתחם העונש ההולם** על פי חומרת העבירה ונסיבותיה, ולאחר מכן לגזור את העונש בתוך המתחם שנקבע, אלא אם מתקיימות נסיבות יוצאות דופן המצדיקות חריגה ממנו.
במקרה של אלמוני, בית המשפט קבע מתחם עונש הולם של 5-7 שנות מאסר, אך גזר עליו 8 שנות מאסר בפועל, החורגות מהמתחם שנקבע.
בהתאם ל<u>סעיף 40ה</u> בית המשפט רשאי לחרוג ממתחם העונש ההולם (ובלבד שאין מדובר בהחמרה משמעותית מעבר למתחם העונש) אם התרשם כי יש חשש ממשי שאלמוני יחזור ויבצע עבירות, וכי החמרה בעונשו והרחקתו מהציבור נדרשות כדי להגן על שלום הציבור.

23. לפני כשנתיים חתם דני על הסכם שותפות להקמת מיזם נדל"ן משותף עם חברת נדל"ן. לאחרונה התעוררו בין הצדדים מחלוקות כספיות שבמסגרתן דרשה החברה מדני להשקיע כספים נוספים במיזם, תוך שהיא מפעילה עליו לחצים כלכליים ומבהירה לו כי טוב יעשה אם ימכור לה את זכויותיו במיזם חלף השקעת כספים בהיקפים שממילא יתקשה לעמוד בהם, ולפיכך על הצדדים לסיים את השותפות. לאור התנהלותה של החברה כלפי דני והמצוקה הכלכלית והנפשית שבה הוא מצוי, נאלץ דני למכור את זכויותיו במיזם לחברה במסגרת הסכם היפרדות, ולפיו שולמה לו תמורה בגין זכויותיו. דני סבור כי התמורה ששולמה לו בגין מכירת זכויותיו זעומה וכי היה על החברה לשלם לו תמורה גבוהה יותר שמשקפת את זכויותיו שנמכרו, ולפיכך חפץ בביטולו של ההסכם בטענה כי זה נחתם אך בשל כפייה כלכלית שהפעילה עליו החברה.

מה הדין?

א. על פי הדין לא ניתן לבטל הסכם בעילה של כפייה כלכלית.
ב. ניתן לבטל את הסכם ההיפרדות בעילה של כפייה כלכלית, ובלבד שיוכח כי לדני לא באמת עמדה הברירה שלא לחתום על ההסכם וכי תנאי ההסכם לא היו הוגנים וסבירים.
ג. לא ניתן לבטל את הסכם ההיפרדות בעילה של כפייה כלכלית היות ששולמה לדני תמורה בגין מכירת זכויותיו ועצם תשלום התמורה שולל באופן אוטומטי את הטענה בדבר כפייה כלכלית.
ד. ניתן לבטל את הסכם ההיפרדות בעילה של כפייה כלכלית רק במקרה שבו יוכח כי התמורה ששולמה לדני בגין זכויותיו במיזם לא שיקפה את מלוא שווי זכויותיו בפועל, וכן בטרם שחתם על הסכם ההיפרדות הבהיר זאת לחברה ומחה על כך.

התשובה היא ב'
סעיף 17 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 ; ע"א 6234/00 ש.א.פ. בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ

כפיה
17. (א) מי שהתקשר בחוזה עקב כפיה שכפה עליו הצד השני או אחר מטעמו, בכוח או באיום, רשאי לבטל את החוזה.
(ב) אזהרה בתום לב על הפעלתה של זכות אינה בגדר איום לענין סעיף זה.

יישום:
סעיף 17 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, קובע שניתן לבטל חוזה אם הוא נכרת עקב כפייה, כלומר אם צד לחוזה נכפה לחתום עליו בשל הפעלת לחץ בלתי סביר שאילץ אותו לפעול בניגוד לרצונו החופשי.
בפסק הדין **ע"א 6234/00 ש.א.פ. בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ** נקבע שכפייה כלכלית יכולה להוות עילה לביטול חוזה כאשר הלחץ הכלכלי שהופעל היה משמעותי מאוד והותיר את הצד הנכפה במצב שבו לא הייתה לו ברירה אמיתית אלא לחתום על ההסכם.
במקרה של דני, אם הוא יוכל להוכיח כי חברת הנדל"ן ניצלה את מצוקתו הכלכלית כדי להפעיל עליו לחצים משמעותיים למכור את זכויותיו במיזם במחיר נמוך, הוא עשוי להצליח בטענת הכפייה הכלכלית ובכך לבטל את הסכם ההיפרדות.

24. סבא יוסף רכש דירת מגורים מקבלן ונפטר טרם סיום בניית הדירה. הנכד יונתן ירש את הדירה. לסבא יוסף לא היו דירות נוספות, ומועד סיום הבנייה הצפוי הוא כשנה לאחר פטירתו. ליונתן הנכד יש דירה נוספת שרכש לפני פטירת הסב.

האם יקבל יונתן פטור ממס שבח אם ימכור מיד את הדירה שירש מסבו?

א. כן, משום שלסבא הייתה דירה אחת, ואילו היה סבא מוכר אותה בחייו, הוא היה פטור ממס שבח.
ב. לא, משום שהדירה אינה דירת מגורים לעניין מס שבח.
ג. לא, משום שליונתן יש דירה נוספת, ופטור ממס שבח הוא לדירה יחידה.
ד. כן, בתנאי שעברו 18 חודשים מיום רכישת הדירה על ידי יוסף הסבא.

התשובה היא ב'
סעיפים 1, 49 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963

הגדרות
1.בחוק זה – "מקרקעין" – קרקע בישראל לרבות בתים, בנינים ודברים אחרים המחוברים לקרקע חיבור של קבע;

הגדרה וחזקה (תיקון מס' 8) תש"ם-1980
49. (א) לענין פרק זה,
"בעלות" – לרבות חכירה כמשמעותה בהגדרת "זכות במקרקעין";
(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997
"היום הקובע" – יום ג' בטבת התשנ"ח (1 בינואר 1998);
(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997
"דירת מגורים מזכה" – דירת מגורים ששימשה בעיקרה למגורים לפחות באחת משתי התקופות שלהלן:
(1) ארבע חמישיות מהתקופה שבשלה מחושב השבח;
(2) ארבע השנים שקדמו למכירתה;
(תיקון מס' 34) תשנ"ז-1997 (תיקון מס' 36) תשנ"ז-1997
לענין הגדרה זו, יראו תקופה שבה לא נעשה בדירה שימוש כלשהו, או תקופה שבה שימשה הדירה לפעולות חינוך, לרבות פעוטון, או דת כפי שקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, כתקופה שבה שימשה הדירה למגורים; לענין התקופה הקבועה בפסקה (1) – לא תובא בחשבון תקופה שקדמה ליום הקובע, ולענין התקופה הקבועה בפסקה (2) – לא תובא בחשבון תקופה כאמור, אם ביקש זאת המוכר.
(תיקון מס' 103) תשפ"ג-2023
(ב) לענין פרק זה יראו מוכר ובן זוגו, למעט בן זוג הגר דרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים למעט ילדים נשואים או ילדים יתומים מאחד או משני הוריהם – כמוכר אחד.

<u>יישום:</u>
בהתאם ל<u>סעיף 49(א)(2)</u> תקופת מגורים מזכה היא תקופה של 4 שנים שקדמו למכירתה.
במקרה דנן הדירה נרכשה ונמכרה בתקופה נמוכה מ-4 שנים.
עוד מצוין <u>בסעיף 49</u> תקופה שבה לא נעשה בדירה שימוש תיחשב כתקופה שבה שימשה הדירה למגורים.
לכן לאור כל האמור לעיל יונתן לא יקבל פטור ממס שבח.

25. רבקה ערכה צוואה, ולפיה היא מורישה את כל רכושה ל-3 אחיותיה: לאה, ציונה ושירה. בצוואתה של רבקה אין הוראת יורש אחר יורש. ציונה נשואה לשמואל, ויש להם שני ילדים: דניאל ומשה. לציונה חשוב שהרכוש שתירש מרבקה יעבור לדניאל בלבד, ולכן ערכה צוואה, ולפיה היא מורישה את כל רכושה ואת כל הרכוש שתירש בעתיד לדניאל בלבד. לימים נפטרה ציונה לפני רבקה, והותירה אחריה את בעלה שמואל ואת שני ילדיה, דניאל ומשה. לאחר כשנה נפטרה גם רבקה.

מה הדין לגבי חלקה של ציונה בעיזבונה של רבקה?

א. **חלקה של ציונה בעיזבונה של רבקה יעבור לצאצאיה, ויחולק שווה בשווה בין דניאל ומשה.**
ב. חלקה של ציונה בעיזבונה של רבקה עובר ליורשיה על פי צוואתה, כלומר לדניאל.
ג. חלקה של ציונה בעיזבונה של רבקה עובר ליורשיה על פי דין, כלומר בעלה שמואל יקבל מחצית, ודניאל ומשה יקבלו רבע כל אחד.
ד. חלקה של ציונה בעיזבונה של רבקה עובר ליורשים על פי דין של רבקה. כלומר מתחלק שווה בשווה בין היורשים על פי דין של רבקה.

התשובה היא א'
סעיף 49 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965

חליפו של זוכה על פי צוואה
49. (א) זוכה על פי צוואה שמת לפני המצווה, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו – אם בשעת מות המצווה נשארו צאצאים של אותו זוכה, יזכו הם לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין; בכל מקרה אחר הוראת הצוואה לטובת אותו זוכה מתבטלת.
(ב) זוכה על פי צוואה שהוא ילדו או צאצא ילדו של המוריש אשר נמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים זוכים במקומו, אלא אם כן קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומם; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים לא יזכו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש שלא יזכו.
(ג) זוכה על פי צוואה שאינו ילדו או צאצא ילדו של המוריש אשר נמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים אינם זוכים במקומו, אלא אם כן קבע המצווה אחרת; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים יזכו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש.

יישום:
סעיף 49 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, קובע כי כאשר יורש נפטר לפני המוריש, חלקו בעיזבון עובר לילדיו (יורשיו הטבעיים) אלא אם כן יש בצוואה הוראה אחרת.
במקרה זה, ציונה נפטרה לפני רבקה ולכן אינה יכולה לרשת את חלקה בעיזבון.
מכיוון שבצוואתה של רבקה אין הוראת "יורש אחר יורש" שמורה מה לעשות במצב כזה, חוק הירושה קובע שחלקה של ציונה בעיזבון עובר לילדיה, דניאל ומשה, בחלקים שווים.
לכן, חלקה של ציונה בעיזבון של רבקה יתחלק בין ילדיה, דניאל ומשה, ולא יעבור לדניאל בלבד, למרות הצוואה שציונה ערכה.

26. ליעד חייב 500,000 ₪ לגלית. גלית חייבת 500,000 ₪ לאריאל.

מה הדין לעניין המחאת החוב והמחאת הזכות?

א. בהמחאת חוב לצד ג' נדרשת הסכמת הנושה להמחאת החוב, ובהמחאת זכות לצד ג' נדרשת הסכמת החייב.
ב. בהמחאת חוב לצד ג' לא נדרשת הסכמת הנושה להמחאת החוב, וגם בהמחאת זכות לצד ג' לא נדרשת הסכמת החייב.
ג. בהמחאת חוב לצד ג' לא נדרשת הסכמת הנושה להמחאת החוב, ובהמחאת זכות לצד ג' נדרשת הסכמת החייב.
ד. בהמחאת חוב לצד ג' נדרשת הסכמת הנושה להמחאת החוב, ובהמחאת זכות לצד ג' לא נדרשת הסכמת החייב.

התשובה היא ד'
סעיפים 1, 6 לחוק המחאת חיובים, תשכ"ט-1969

המחאת זכות
1. (א) זכותו של נושה, לרבות זכות מותנית או עתידה לבוא, ניתנת להמחאה ללא הסכמת החייב, זולת אם נשללה או הוגבלה עבירותה לפי דין, לפי מהות הזכות או לפי הסכם בין החייב לבין הנושה.
(ב) ההמחאה יכול שתהיה לגבי הזכות כולה או מקצתה, ויכול שתהיה מותנית או על דרך שעבוד.

המחאת חבות
6. חבותו של חייב ניתנת להמחאה, כולה או מקצתה, בהסכם בין החייב לבין הנמחה שבאה עליו הסכמת הנושה, זולת אם נשללה או הוגבלה עבירותה לפי דין.

יישום:
בהתאם לסעיף 1(א) בהמחאת זכות לא נדרשת כל הסכמה של חייב (במקרה דנן – ליעד שחייב לגלית 500,000 ₪ וגלית שחייבת לאריאל 500,000 ₪).
לפי סעיף 6 המחאת חוב מחייבת הסכמה של הנושה (במקרה דנן – אריאל הנושה של גלית, וגלית הנושה של אריאל).

27. דניאל פנה ליוסף, בעל חנות מתנות, כדי לרכוש מתנות לעובדים. יוסף הגיש הצעה בכתב אשר כללה את כמות ההזמנה (500 פריטים), סוג המתנה, המחיר לכל מתנה ומועד המשלוח. דניאל השיב בכתב: "אני מקבל את הצעת המחיר ומזמין 400 פריטים". יוסף השיב כי המחיר לכל מתנה יהיה גבוה יותר. דניאל טוען בכעס כי הוא העביר את הצעתו של יוסף לצוות המנהלים, נאלץ להיפגש ולשכנע אותם שיסכימו להצעה, וכי לא ייתכן כי עתה יוסף משנה את הצעתו לאחר שהוא (דניאל) שלח לו את קבלת ההצעה בהודעה מסודרת בכתב ובכך נכרת ההסכם ביניהם. ולכן הוא מבקש פיצוי כספי בגין הפרת ההסכם ביניהם.

מה הדין?

א. לא נכרת הסכם, ואין ממש בטענת דניאל.
ב. נכרת הסכם, וטענת דניאל מוצדקת.
ג. פנייתו הראשונה של יוסף היא הצעה, ותשובתו של דניאל היא קיבול, אך כדי שייווצר הסכם יש לחתום על הסכם מסודר, ולכן לא נכרת הסכם.
ד. פנייתו של יוסף אינה הצעה, אלא רק הצעה להציע הצעות, ולכן תשובתו של דניאל היא לא קיבול, אלא הצעה בלבד, יוסף לא קיבל אותה, ולכן לא נכרת הסכם.

התשובה היא א'
סעיפים 1,4,5,11 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973

כריתת חוזה – כיצד
1.חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה.

פקיעת ההצעה
4. ההצעה פוקעת–
(1) כשדחה אותה הניצע או עבר המועד לקיבולה;
(2) כשמת המציע או הניצע או כשנעשה אחד מהם פסול-דין או ניתן נגדו צו לקבלת נכסים או צו פירוק, והכל לפני מתן הודעת הקיבול.

קיבול
5. הקיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע והמעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה.

קיבול תוך שינוי
11. קיבול שיש בו תוספת, הגבלה או שינוי אחר לעומת ההצעה כמוהו כהצעה חדשה.

<u>יישום:</u>
לפי חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, כדי שייווצר חוזה מחייב, נדרשים הצעה וקיבול התואמים זה לזה.
1. סעיף 1 קובע שחוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול.
2. סעיף 4 קובע כי "קיבול" הוא <u>הסכמה להצעה כפי שהיא</u>.
3. סעיף 5 מבהיר ש<u>כאשר המקבל משנה תנאים בהצעה, מדובר למעשה בהצעה נגדית ולא בקיבול</u>.

במקרה זה, דניאל קיבל את הצעתו של יוסף, אך שינה את כמות ההזמנה מ-500 ל-400 פריטים.
בכך, דניאל לא קיבל את ההצעה במלואה, אלא הציע הצעה חדשה. לכן ,לא נכרת חוזה בין הצדדים על פי החוק.
לפי סעיף 11 לחוק החוזים, כל צד רשאי לשנות את תנאי ההצעה עד למתן קיבול מתאים.
מכיוון שדניאל שינה את תנאי הכמות, יוסף היה רשאי לעדכן את המחיר.
בהתאם לכך, אין הפרת הסכם מצד יוסף, ואין לדניאל עילה לפיצוי כספי, כיוון שלא נכרת הסכם מחייב ביניהם.

28. יששכר עבר תאונה והגיע לבית החולים לטיפול נמרץ. שם, כאשר שכב במיטת בית החולים וחשש כי הוא עומד למות, ציווה את כל רכושו לבנו דויד בפני שני עדים אשר שמעו והבינו אותו. לאחר חודשיים בבית החולים חזר יששכר לקו הבריאות ושב לביתו בריא ושלם. לאחר חצי שנה נפל יששכר מהגג ונפטר.

מה הדין?

א. הצוואה בתוקף מאחר שנעשתה כדין.
ב. הצוואה אינה בתוקף מאחר שיששכר לא חתם על הצוואה.
ג. הצוואה בתוקף רק משום שיששכר היה במצב של "מול פני המוות" במשך יותר מחודש.
ד. הצוואה אינה בתוקף.

התשובה היא ד'
סעיף 23 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965

צוואה בעל-פה
23. (א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל-פה בפני שני עדים השומעים לשונו.
(ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שייחתם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם אצל רשם לעניני ירושה; רישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם.
(ג) צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה והמצווה עודנו בחיים.

יישום:
סעיף 23 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, מתייחס ל**צוואה בעל פה**, המכונה גם "שכיב מרע". לפי סעיף זה, אדם הנמצא על ערש דווי, מתוך חשש ממשי לחייו, יכול לצוות בעל פה את רכושו בפני שני עדים. צוואה זו תקפה למשך 30 יום בלבד, כל עוד המצווה נשאר במצב של סכנה.
במקרה של יששכר, הוא ציווה את רכושו לבנו דויד כאשר היה במצב של חשש לחייו, ולכן הצוואה נעשתה כצוואת "שכיב מרע".
עם זאת, יששכר התאושש וחזר לקו הבריאות בתוך 30 ימים, ולכן הצוואה בטלה באופן אוטומטי.
לפיכך, לאחר פטירתו של יששכר כעבור חצי שנה, **צוואת שכיב מרע אינה בתוקף**, ורכושו יחולק לפי סדרי הירושה הקבועים בחוק הירושה או לפי צוואה אחרת אם ערך צוואה חדשה.

29. צילה מבקשת לרשום עמותה למען שחקני הכדורגל בישראל בשם "הפועל **ל**ישראל". כשנה וחצי לפני הבקשה של צילה בוטל רישומה של שותפות רשומה ששמה "הפועל **ב**ישראל".

האם ניתן לרשום את שם העמותה של צילה?

א. כן, מאחר שחלפה שנה מאז בוטל רישום השותפות.
ב. כן, מאחר שהשם שונה, ולא זהה.
ג. כן, זולת אם יסבור הרשם שהשמות דומים עד כדי להטעות.
ד. כן, מאחר ש"הפועל בישראל" הייתה שותפות רשומה ולא עמותה.

התשובה היא ג'
סעיפים 4,5 לחוק העמותות, התש"ם-1980

סייגים לשם העמותה
4. (א) לא תירשם עמותה בשם העלול להטעות או לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו.
(ב) לא תירשם עמותה בשם הזהה לשם של אחד מאלה, או הדומה לו עד כדי להטעות:
(1) תאגיד הרשום כדין בישראל;
(2) תאגיד שהיה רשום כדין בישראל, רישומו בוטל וטרם חלפו שנתיים מיום ביטול הרישום של אותו תאגיד;
(3) עמותה הנמצאת בתהליכי רישום.
(4) שם המבוקש לעמותה לאחר השלמת מיזוג כמשמעותו בפרק ד'2, אם צוין במסמכים שהוגשו לפי סעיף 34ז(6).
(ג) (1) נרשמה עמותה בשם שאין לרשמה בו לפי סעיף קטן (א) או (ב), רשאי הרשם לדרוש ממנה לשנות את השם;
(2) לא שינתה העמותה את שמה תוך ארבעה חודשים או תוך זמן אחר שקבע הרשם בדרישתו, לפי המאוחר, רשאי הרשם, בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, לשנות את שמה לשם שיבחר, בשים לב לשמה הקודם ולמטרותיה;
(3) החליט הרשם לשנות את שם העמותה כאמור בפסקה (2), ישלח לעמותה תעודת שינוי שם, ולעניין פרסומו יראו את השינוי כאילו נקבע על פי החלטת העמותה;
(4) שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע הוראות לעניין פרסום של שינוי השם לפי סעיף קטן זה.

רישום העמותה
4. הוגשה בקשה בהתאם לסעיף 2, ירשום הרשם את העמותה בפנקס העמותות זולת אם ראה עצמו מנוע מלעשות כן לפי סעיפים 1, 3, 4(א) או 4(ב).

<u>יישום:</u>
סעיפים 4 ו-5 לחוק העמותות, התש"ם-1980, קובעים את הכללים לרישום שמות עמותות.
1. **סעיף 4** קובע כי רשם העמותות רשאי לסרב לרישום עמותה אם השם המבוקש עלול להטעות, לפגוע בתקנת הציבור או בזכויות אחרים.
2. **סעיף 5** קובע כי שם עמותה לא יירשם אם הוא דומה לשם של תאגיד אחר באופן שעלול להטעות, אלא אם כן התאגיד הקודם בוטל ולא נעשה בו שימוש מזה שנתיים לפחות.

במקרה של צילה, ניתן לרשום את שם העמותה של צילה.
עם זאת, השם "הפועל לישראל" דומה לשם השותפות שבוטלה, "הפועל בישראל" ולכן, רשם העמותות רשאי לסרב לרישום השם הזה בשלב זה, אם סבר שהשמות דומים עד כדי להטעות ובמקרה כזה ייתכן שצילה תצטרך להמתין עוד כחצי שנה או לבחור שם אחר לעמותה.

30. בין יעקב למשה נחתם הסכם אופציה שעל פיו זכאי יעקב במהלך חודש ימים להודיע למשה על רצונו לרכוש ממנו מקרקעין. בהסכם נקבע כי אם יעקב יודיע כאמור, יחולו על העסקה שורת תנאים מוסכמים: הוסכם כי יעקב ירכוש את מלוא הזכויות במקרקעין כשהן נקיות מכל חוב, עיקול, שיעבוד או זכות צד ג'; הוסכם המחיר; הוסכם על פרק הזמן עד לתשלום מלוא התמורה; הוסכם אופן הנשיאה בתשלומי מיסים בגין המקרקעין והעסקה; הוסכם על פרק הזמן שבו יידרשו הצדדים לחתום על הסכם מכר מפורט.

מה הדין?

א. מדובר בהסכם כללי מדי שאינו אכיף.
ב. מדובר בהסכם אכיף. גם אם לא יסכימו הצדדים על נוסח של הסכם מכר מפורט, מוסמך בית המשפט לאכוף את ביצוע העסקה תוך השלמת הפרטים החסרים על ידיו.
ג. מדובר בהסכם אכיף, אך בית המשפט אינו מוסמך להשלים את פרטי הסכם המכר, ועליו ליתן צווים מתאימים שיחייבו את הצדדים לעשות כן.
ד. הסכם האופציה אכיף אך לא עסקת המכר. הסעדים שיינתנו לצד הנפגע יתייחסו להפרת הסכם האופציה בלבד ולא לאי-קיום העסקה העיקרית.

התשובה היא ב'
סעיף 26 לחוק החוזים (חלק כללי), התשלג-1973; ע"א 8872\18 וייס נ' בן מנחם

השלמת פרטים
26. פרטים שלא נקבעו בחוזה או על פיו יהיו לפי הנוהג הקיים בין הצדדים, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג, ויראו גם פרטים אלה כמוסכמים.

יישום:
לפי סעיף 26 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, כאשר הושגה הסכמה על עקרונות מרכזיים בעסקה, ניתן לראות בהסכם כבר אכיף, והשלמת פרטים חסרים עשויה להיעשות על ידי בית המשפט. בפס"ד וייס נ' בן מנחם נקבע כי במצבים מסוימים רשאי בית המשפט להשלים פרטים חסרים לצורך אכיפת העסקה, כאשר כוונת הצדדים לקיים את ההסכם ברורה.

31. מה הדין לעניין עילת העושק לביטול החוזה כאשר הנעשק נפטר?

א. ברירת הביטול מחמת עושק מתבטלת בפטירת הצד הנעשק.
ב. ברירת הביטול מחמת עושק יכולה לעבור לעיזבונו של הצד הנעשק אם זה נפטר.
ג. ברירת הביטול מחמת עושק יכולה לעבור לעיזבונו של הצד הנעשק רק אם נסיבות העושק ממשיכות להתקיים לגבי היורשים.
ד. ברירת הביטול מחמת עושק מתבטלת בפטירת הצד הנעשק בהתקיימותה של ברירת ביטול אחרת.

התשובה היא ב'
סעיף 18 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 ; סעיף 1 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 ; רע"א 617\08 מלון עדן נהריה בע"מ נ' קסל

עושק
18. מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר נסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה.

הירושה
1. במות אדם עובר עזבונו ליורשיו.

יישום:
כאשר הנעשק נפטר, השאלה היא האם עילת העושק לביטול החוזה ממשיכה לעמוד לזכות עיזבונו.
1. **סעיף 18 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973** קובע כי עילת העושק מאפשרת לנעשק לבטל חוזה אם החוזה נכרת בתנאים בלתי הוגנים עקב ניצול מצוקתו או חולשתו.
2. **סעיף 1 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965** קובע כי עם פטירת אדם, זכויותיו עוברות לעיזבונו. כלומר, זכויות שבחוזים ודרישות לביטולם יכולות לעבור ליורשיו.

בפסק הדין **רע"א 617/08 מלון עדן נהריה בע"מ נ' קסל**, נפסק כי עילת העושק נחשבת חלק מזכויותיו האישיות של הנעשק, ולכן לאחר פטירתו היא עוברת לעיזבון. משמעות הדבר היא שהעיזבון של הנעשק (היורשים) יכול לדרוש את ביטול החוזה על בסיס עילת העושק גם לאחר פטירתו.
לסיכום, כאשר הנעשק נפטר, עילת העושק עוברת לעיזבונו, והיורשים יכולים לבקש את ביטול החוזה בעילת עושק.

32. כדי לקבל פטור מאחריות פלילית עקב חרטה, על הנאשם להוכיח כי "מחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה".

מהי רמת ההוכחה הנדרשת?

א. הוכחת הטענה ברמת ניצוץ ראייתי.
ב. הוכחת הטענה ברמה של מעבר לכל ספק סביר.
ג. הוכחת הטענה ברמה של מאזן ההסתברויות.
ד. הוכחה הטענה ברמת ודאות קרובה לוודאי.

התשובה היא ג'
סעיף 28 לחוק העונשין ; הלכה מבוססת ראו ע"פ 5767\14 פלוני נ' מדינת ישראל והפסיקה הנזכרת שם.

פטור עקב חרטה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
28. מי שניסה לעבור עבירה, לא יישא באחריות פלילית לנסיון, אם הוכיח שמחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה ; ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריותו הפלילית בשל עבירה מושלמת אחרת שבמעשה.

יישום:
לפי סעיף 28 לחוק העונשין וההלכה שנקבעה בפס"ד פלוני נ' מדינת ישראל, על הנאשם להוכיח את טענת החרטה ברמה של מאזן ההסתברויות, שהיא רמת הוכחה נמוכה יותר מ"מעבר לכל ספק סביר" הנדרשת להוכחת אשמה בפלילים.

33. כדי להתמודד עם מצוקת החנייה בעיר, ולרגל חגיגות ה-100 לעיר, החליטה עיריית חיפה לתקן את חוק העזר העירוני (להלן: החוק) כך שלמשך שנת 2024 תותר החנייה באזורי תחנות המוניות בעיר גם לכלי רכב פרטיים. ליאור נקנס על העמדת רכבו הפרטי באזור תחנת מונית בעיר בשנת 2023 עובר לתיקון החוק, והוא טרם שילם את הקנס.

מה הדין?

א. התיקון לחוק חל על גם על עניינו של ליאור, ולכן הקנס יבוטל.
ב. התיקון לחוק אינו חל על עניינו של ליאור, אך הקנס יבוטל.
ג. התיקון לחוק חל גם על עניינו של ליאור אם ישלם את הקנס במהלך שנת 2024.
ד. התיקון לחוק אינו חל על עניינו של ליאור, ולכן עליו לשלם את הקנס.

התשובה היא ד'
סעיפים 4 ו-6 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

ביטול העבירה לאחר עשייתה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
4. נעברה עבירה ובוטל בחיקוק האיסור עליה – תתבטל האחריות הפלילית לעשייתה; ההליכים שהוחל בהם – יופסקו; ניתן גזר-דין – יופסק ביצועו; ולא יהיו בעתיד עוד תוצאות נובעות מן ההרשעה.

בירות שהזמן גרמן (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
6. הוראות סעיפים 4 ו-5 לא יחולו על עבירה לפי חיקוק שנקבע בו או לגביו שיעמוד בתוקפו לתקופה מסוימת, או שנובע מטיבו שהוא נתון לשינויים מזמן לזמן.

יישום:
סעיפים 4 ו-6 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, עוסקים בהשפעת שינויי חקיקה על עבירות שבוצעו לפני התיקון.
1. **סעיף 4** קובע כי אם בוטל איסור פלילי לאחר ביצוע העבירה, ניתן להקל בעונש או לבטל את העונש על העבירה, כל עוד לא נגזר עונש סופי.
2. **סעיף 6** מדגיש עיקרון שלפיו אם התנהגות שהייתה אסורה בעת ביצוע העבירה הותרה מאוחר יותר, האדם לא ייענש על פעולה שאינה עוד עבירה.

במקרה של ליאור, מאחר שהחוק המתקן מתיר חנייה באזורי תחנות מוניות רק משנת 2024, האיסור עדיין היה בתוקף בשנת 2023, ולכן העבירה שביצע נחשבת עבירה לפי הדין שהיה תקף אז.
התיקון אינו מוחק את העבירה או מבטל את הקנס על עבירות שנעשו לפני כניסתו לתוקף. לכן, ליאור נדרש לשלם את הקנס, שכן החוק המתקן לא חל רטרואקטיבית על עבירות שבוצעו בשנת 2023.

34. רונית משכה ביום 1.1.2024 שיק לפקודת ירון. ביום 1.2.2024 הסב ירון את השיק לפקודת רמי. רמי חתם בגב השיק והפקיד את השיק בחשבונו בבנק, וביום 1.4.2024 קיבל הודעת חילול מהבנק ולפיה השיק לא כובד על ידי הבנק הנמשך.

רמי רוצה להגיש תביעה נגד רונית וירון בגין השיק.

מהו הזמן המרבי העומד לרשותו לצורך הגשת התביעה נגד שניהם, ומאיזה מועד מתחילה ספירתו?

א. 7 שנים החל מיום 1.4.2024 נגד רונית ושנתיים החל מיום 1.4.2024 נגד ירון.
ב. 7 שנים החל מיום 1.4.2024 נגד רונית ונגד ירון.
ג. 7 שנים החל מיום 1.4.2024 נגד רונית ו- 7 שנים החל מיום 1.2.2024 נגד ירון.
ד. 7 שנים החל מיום 1.1.2024 נגד רונית ושנתיים החל מיום 1.2.2024 נגד ירון.

התשובה היא א'
סעיף 96 לפקודת השטרות (נוסח חדש)

התיישנותן של תובענות
96. (א) אין להיזקק לתובענה על פי שטר חליפין או שיק או שטר חוב כנגד מי שהוא צד להם ואינו מסב, לאחר שעברו שבע שנים, וכנגד מסב – לאחר שעברו שנתיים, מן הזמן שבו נולדה לראשונה לאוחז באותה שעה עילת התובענה כנגד אותו צד; ואולם צד לשטר חליפין, לשיק או לשטר חוב, יכול לוותר על טענת ההגנה שאין להיזקק לתובענה נגדו על פי מסמך כאמור, משום שעברה התקופה האמורה בסעיף קטן זה, ומותר לרשום את הוויתור בין בגוף המסמך כאמור ובין בתעודה נפרדת, בין לפני תחילת התובענה ובין לאחריה, ואם נרשם הויתור בתעודה נפרדת לא יהיה מחייב, אלא אם האדם שרשם אותו בתעודה קיבל בעדו תמורה בת-ערך.
(ב) לגבי הקבל תתחיל התקופה האמורה מחלותו של השטר, זולת אם–
(1) צריך הצגה לפרעון כדי לחייב את הקבל, כי אז תתחיל התקופה האמורה מתאריך ההצגה;
(2) קובל השטר לאחר חלותו, כי אז תתחיל התקופה האמורה מתאריך הקיבול.
(ג) לגבי המושך או מסב תתחיל התקופה האמורה מן התאריך שבו נתקבלה הודעת חילול.

יישום:
לפי סעיף 96(א) רמי רשאי לתבוע את רונית (שהיא צד לצ'ק) בתוך 7 שנים,
ואת ירון (שהוא המסב) בתוך 2 שנים.
סעיף 96(ג) קובע כי מועד הספירה יחול מהיום שבו התקבלה הודעת החילול מהבנק, קרי, מיום 01.04.2024.

35. על דירתו של פנחס רובצת משכנתה לטובת חברת מימון בגין הלוואה בסך 2,000,000 ₪ שפנחס נטל מהחברה לצורך רכישת הדירה. פנחס רוצה לרשום משכנתה נוספת על הדירה לטובת אבינועם שהסכים להלוות לו 1,000,000 ₪ להקמת עסק.

האם הדבר אפשרי? אם כן, האם יוכל אבינועם לממש את הדירה אם פנחס לא יפרע את ההלוואה כלפיו?

א. לא. כל עוד קיימת משכנתה לטובת חברת המימון לא ניתן לרשום משכנתה נוספת על הדירה.
ב. כן, בהסכמת חברת המימון, אולם אבינועם לא יוכל להיפרע מן המשכנתה אלא לאחר תשלום מלוא החוב לחברת המימון.
ג. כן, גם ללא הסכמת חברת המימון, אולם אבינועם לא יוכל להיפרע מן המשכנתה אלא לאחר תשלום מלוא החוב לחברת המימון.
ד. כן, גם ללא הסכמת חברת המימון, אולם אם תמומש המשכנתה יקבלו חברת המימון ואבינועם את פירעון חובם במקביל לפי היחס שבין סכומי ההלוואות – שני שלישים לחברת המימון ושליש לאבינועם.

התשובה היא ג'
סעיף 91 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969 ; סעיף 6 לחוק המשכון, התשכ"ז-1967

תחולת חוק המשכון
91. בכפוף להוראות פרק זה יחולו על משכנתה הוראות חוק המשכון, תשכ"ז-1967 ; אולם אין למשכן מקרקעין או שכירות רשומה במקרקעין אלא על ידי משכנתה.

מישכון נוסף
6. (א) החייב רשאי לשעבד את הנכס הממושכן במישכון נוסף בלי נטילת רשות מאת הנושה ; אולם נושה נוסף לא יוכל להיפרע מן המשכון אלא לאחר שסולק החיוב שהובטח במישכון שלפניו ; והכל באין קביעה אחרת בהסכם המישכון הקודם.
(ב) בהסכמת הנושה רשאי החייב לשעבד את הנכס הממושכן במישכון נוסף שדרגתו תהיה שווה לדרגת המישכון של אותו נושה או עדיפה ממנה.

<u>יישום:</u>
כן, פנחס יכול לרשום משכנתה נוספת על הדירה לטובת אבינועם, אך ישנם תנאים והגבלות בנוגע למימוש המשכנתה הנוספת.
1. **סעיף 91 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969** מאפשר רישום מספר משכנתאות על אותה דירה, ואלו יקבלו עדיפות לפי סדר הרישום שלהן. כלומר, חברת המימון, שמחזיקה במשכנתה הרשומה הראשונה, תיהנה מעדיפות על פני אבינועם במקרה של מימוש הדירה.
2. **סעיף 6 לחוק המשכון, התשכ"ז-1967** קובע את סדר העדיפויות במימוש משכונות. אם פנחס לא יפרע את החוב לאבינועם, יוכל אבינועם לדרוש מימוש של הדירה, אך הוא יהיה כפוף לזכותה של חברת המימון לפרעון ההלוואה שלה בסך 2,000,000 ₪ **תחילה**.

לסיכום, פנחס יכול לרשום משכנתה נוספת לטובת אבינועם, אך במקרה של מימוש, חברת המימון תקבל עדיפות במימוש הדירה לצורך כיסוי חובה של פנחס כלפיה. אבינועם יוכל לממש את יתרת השווי, אם יישאר כזה, לאחר סילוק החוב הראשון.

36. יוחנן ערך לרכבו ביטוח צד שלישי בחברת הביטוח "מבטח בע"מ". עקב אי-שימת לב מצידו בעת שנהג ברכבו, פגע יוחנן ביום 15.1.2024 בחלקה האחורי של מכונית בבעלות רמית והסב לה נזק.

מהו התאריך האחרון שבו יהיה יוחנן רשאי לתבוע את חברת הביטוח "מבטח בע"מ" לשפותו בגין פיצוי שיחויב לשלם לרמית (אם יחויב) על הנזק שגרם למכוניתה?

א. 15.1.2025.
ב. 15.1.2024.
ג. 15.1.2031
ד. 15.1.2034

התשובה היא ג'
סעיף 70 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 ; סעיף 5 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958

סייג להתיישנות
70. בביטוח אחריות, התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח.

הזמן להתיישנות
5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא -
(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים ;
(2) במקרקעין – חמש עשרה שנה ; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.

יישום:
לפי סעיף 70 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, תקופת ההתיישנות לתביעות ביטוח היא שבע שנים מיום קרות מקרה הביטוח. לכן, יוחנן יוכל לתבוע את חברת הביטוח "מבטח בע"מ" לשפותו עד לתאריך 15.01.2031.

37. אמיל, אזרח ותושב ישראל שעובד כרופא מומחה בתחום הילדים, טס לנסיעה עסקית בגרמניה במטרה לקדם מיזם ישראלי שמטרתו לסייע בגילוי מובחן של מחלות כרוניות של תינוקות. במהלך שהותו בגרמניה נתקל אמיל במנכ"ל משרד הבריאות בגרמני. אמיל, שהבין במהרה את ההזדמנות העסקית, סיפר למנכ"ל על המיזם החדש, אך זכה להתעלמות. כדי לא לפספס את ההזדמנות השאיר אמיל במשרדו של המנכ"ל מעטפה ובתוכה 2,000 דולר במזומן כדי לשחדו, עבירה שהיא פשע, יחד עם בקשה למנכ"ל שיעיין ברעיונות המיזם ויביע את דעתו. מנכ"ל משרד הבריאות פנה למשטרת גרמניה והגיש תלונה.

מה הדין?

א. אמיל יועמד לדין לפני דיני העונשין של ישראל בתנאי שמדובר בעבירה מבחינת הדין הגרמני, לא חל עליה סייג לאחריות פלילית וההליך לא הסתיים בהרשעה או זיכוי בגרמניה.
ב. אמיל יועמד לדין לפי דיני העונשין של ישראל אם לא חל על העבירה סייג לאחריות פלילית וההליך לא הסתיים בהרשעה או זיכוי בגרמניה.
ג. אמיל לא יועמד לדין בישראל, מכיוון שמדובר בעבירה שבוצעה כנגד עובד ציבור גרמני.
ד. אמיל לא יועמד לדין בישראל, מכיוון שמודבר בעבירה שבוצעה כנגד עובד ציבור גרמני, ומדובר בעבירה מסוג פשע.

התשובה היא ב'
סעיפים 7, 14, 15 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

העבירות לפי מקומן (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
7. (א) "עבירת-פנים" –
(1) עבירה שנעברה כולה או מקצתה בתוך שטח ישראל;
(2) מעשה הכנה לעבור עבירה, נסיון, נסיון לשדל אחר, או קשירת קשר לעבור עבירה, שנעשו מחוץ לשטח ישראל, ובלבד שהעבירה, כולה או מקצתה, היתה אמורה להיעשות בתוך שטח ישראל.
(ב) "עבירת-חוץ" - עבירה שאיננה עבירת-פנים.
(ג) "שטח ישראל", לענין סעיף זה - שטח הריבונות של מדינת ישראל כולל רצועת מימי-החופין שלה, וכן כלי-השיט וכלי-הטיס הרשומים בישראל.

עבירות נגד אזרח ישראלי או תושב ישראל (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
14. (א) דיני העונשין של ישראל יחולו על עבירות-חוץ נגד חיי אזרח ישראלי או תושב ישראל, גופו, בריאותו או חירותו, שהעונש המרבי עליהן הוא מאסר שנה או יותר.
(ב) נעברה העבירה בשטח הנתון לשיפוטה של מדינה אחרת, יחולו עליה דיני העונשין של ישראל רק בהתקיים כל אלה:
(1) היא עבירה גם לפי דיני אותה מדינה;
(2) אין חל לגבי העבירה סייג לאחריות פלילית לפי דיני אותה מדינה;
(3) האדם לא זוכה כבר ממנה באותה מדינה או, אם הורשע בה, לא נשא את העונש שהוטל עליו בגללה.
(ג) לא יוטל בשל העבירה עונש חמור מזה שניתן היה להטיל, לפי דיני המדינה בה נעברה העבירה.

עבירה שנעברה בידי אזרח ישראלי או תושב ישראל (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
15. (א) דיני העונשין של ישראל יחולו על עבירת-חוץ מסוג פשע או עוון, שנעברה בידי אדם שהיה, בשעת עשיית העבירה או לאחר מכן, אזרח ישראלי או תושב ישראל; הוסגר אדם מישראל למדינה אחרת בשל אותה עבירה ונתן שם את הדין עליה, לא יחולו עוד עליה דיני העונשין של ישראל.
(תיקון מס' 52) תשנ"ח-1998 (תיקון מס' 75) תשס"ג-2003 (תיקון מס' 91) תשס"ז-2006
(ב) הסייגים האמורים בסעיף 14(ב) ו-(ג), יחולו לגבי תחולת דיני העונשין של ישראל גם לפי סעיף זה; ואולם, הסייג האמור בסעיף 14(ב)(1) לא יחול אם העבירה היא אחת מאלה, והיא נעברה על ידי מי שהיה בזמן עשיית העבירה אזרח ישראלי:
(1) ריבוי נישואין לפי סעיף 176;
(2) עבירה לפי סימן י' לפרק ח' שנעברה בקטין או בקשר לקטין;
(תיקון מס' 106) תש"ע-2010
(2א) מתן שוחד לעובד ציבור זר לפי סעיף 291א;

(3) הוצאה אל מעבר לגבולות המדינה לפי סעיף 370 ;
(4) גרימה לעזיבת המדינה לשם זנות או עבדות לפי סעיף 376ב ;
(5) סחר בבני אדם לפי סעיף 377א.

יישום:
סעיף 15(א) קובע כי דיני העונשין של ישראל יחולו על עבירת-חוץ מסוג **פשע** כמו במקרה דנן, בידי מי שהיה בשעת העבירה אזרח או תושב ישראל כמו אמיל.
עוד הסעיף קובע – כי דיני העונשין של ישראל יחולו במקרה שהאדם לא עמד לדין בגין אותה העבירה.
סעיף 15(ב)(2א) קובע כי הסייגים הרלוונטיים לא יחולו אם מדובר בעבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר, במקרה דנן, אמיל נתן למנכ"ל משרד הבריאות הגרמני (שהוא עובד ציבור) מעטפה עם כסף בתוכה במטרה לשחדו.
לכן אמיל יוכל לעמוד בדין – משום ש1) הוא תושב ואזרח ישראל ; 2) הוא ביצע עבירת פשע ; 3) ככל ולא עמד לדין בגין אותה העבירה בגרמניה ; 4) הסייגים לא חלים בעבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר.

38. ביום 1.1.2024 נחתם הסכם מכר שבו התחייב יוסי למכור למיכל את דירתו באילת. במעמד חתימת ההסכם שילמה מיכל מחצית מהתמורה, אך שכחה לרשום הערת אזהרה בלשכת רישום המקרקעין. 5 חודשים לאחר מכן, ביום 1.6.2024, הוטל צו עיקול על הדירה בגין חובות שיש ליוסי לבנק לאומי. מיכל מבקשת להשלים את רישום עסקת המכר היות שלטענתה זכותה גוברת על צו העיקול של הבנק.

מה הדין?

א. **מיכל צודקת. זכותה גוברת על העיקול בכל מקרה.**
ב. מאחר שמיכל לא רשמה הערת אזהרה בתוך זמן סביר, הרי שמדובר במחדל שיגרום לה להפסיד בתחרות.
ג. הראשונה בזמן, מיכל, גוברת, אלא אם כן המעקל היה תם לב, נתן תמורה ורשם את העיקול בלשכת רישום המקרקעין.
ד. בנסיבות השאלה העיקול גבר, אלא אם כן מיכל תוכיח שהייתה לה סיבה מוצדקת לאי-רישום הערת האזהרה והיא נתנה תמורה ממשית.

התשובה היא א'
סעיפים 9, 127 לחוק המקרקעין, התשכ"ט 1969 ; ע"א 189\95 בנק אוצר החייל בע"מ נ' אהרונוב ; ע"א 790\97 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' גדי.

עסקאות נוגדות
9. התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעסקה נוגדת, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב – זכותו עדיפה.

תוצאות של הערת אזהרה
127. (א) נרשמה הערת אזהרה וכל עוד לא נמחקה, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה, אלא בהסכמת הזכאי או לפי צו בית המשפט.
(ב) נרשמה הערת אזהרה ולאחר מכן הוטל עיקול על המקרקעין או על הזכות במקרקעין נשוא ההערה, או שניתן צו לקבלת נכסים בפשיטת רגל או צו פירוק נגד בעל המקרקעין או בעל הזכות במקרקעין, או שנתמנה כונס נכסים על רכושו, הרי כל עוד לא נמחקה ההערה, לא יהיה בכל אלה כדי לפגוע בזכויות הזכאי הנובעות מההתחייבות נשוא ההערה, ובלבד שטענה לביטול העסקה מחמת פשיטת הרגל או הפירוק שהיתה עומדת אילו בוצעה העסקה במועדה, תעמוד גם נגד ההתחייבות האמורה.
(ב1) הערת אזהרה שנרשמה כאמור בסעיף 126, אינה טעונה רישום בכל מרשם או פנקס אחר המתנהל על-פי דין.
(ג) עסקה המקנה חלק ממקרקעין, בבעלות או בחכירה לדורות, לרשות מקומית למטרת דרכים או מדרכות או הרחבתם, המתחייבת מתכנית שאושרה לפי חוק התכנון והבנייה, לא יראו כעסקה הסותרת הערת אזהרה, ובלבד ששלושים יום לפני רישום העסקה נשלחה הודעה על כך לזכאי על פי הערת האזהרה.

יישום:
סעיף 9 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, מעניק הגנה לבעל זכות שטרם נרשמה במקרקעין, ובתנאים מסוימים עשויה זכותו לגבור על זכויות נושים אחרים, אם מדובר בזכות קניינית שנרכשה בתום לב ובתמורה. סעיף 127 לחוק קובע כי הערת אזהרה נועדה להגן על זכויות הקונה מפני עסקאות או שעבודים מנוגדים שנעשו לאחר רכישת הזכות.
בפסק הדין **ע"א 189/95 בנק אוצר החייל בע"מ נ' אהרונוב**, נקבע כי גם אם הקונה (כמו מיכל) לא רשם הערת אזהרה, עשויה להיות לו זכות שביושר על הנכס, המעניקה לו קדימות על נושים אחרים, כל עוד פעל בתום לב ושילם חלק מהתמורה.
בפסק הדין **ע"א 790/97 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' גדי**, נקבעה זכותו של קונה גובר, בנסיבות מסוימות, על עיקול שהוטל על נכס המוכר, בתנאי שהקונה פעל בתום לב ושילם תמורה מהותית.
במקרה של מיכל, מאחר שהיא שילמה מחצית מהתמורה במועד חתימת ההסכם, יש לה זכות שביושר שעשויה לגבור על צו העיקול שהוטל לאחר מכן, בתנאי שתוכיח את תום לבה.

39. אלעד החליט לשפץ דירה שבבעלותו. לשם כך הוא שכר שיפוצניק בשם יהודה. יהודה שיפץ את דירתו של אלעד כפי שהוסכם. משסירב אלעד לשלם ליהודה את התמורה בעבור השיפוץ (בסך של 500,000 ₪), החליט יהודה להחליף מנעול ולמנוע מאלעד גישה לדירה ושימוש בה. כשבוע לאחר מכן הסתבר שאלעד לא משלם את תשלומי המשכנתה של הדירה לבנק לאומי זה כמה חודשים (משכנתה שניטלה ונרשמה כדין לפני כ- 10 שנים), ולכן הבנק מעוניין למכור את הדירה לשם מימוש המשכנתה.

זכותו של מי גוברת?

א. מאחר שמדובר במשכנתה קניינית שנרשמה לפני שהחל יהודה בשיפוץ, הרי שזכותו של הבנק גוברת על זכותו של יהודה.
ב. מאחר שיהודה השביח את ערכה של הדירה זכותו של יהודה גוברת על זכות הבנק, אף שהמשכנתה נרשמה ראשונה.
ג. יהודה פעל שלא כדין. היה על יהודה להגיש תביעה כספית נגד אלעד. בשום מקרה הוא לא יכול למנוע מאלעד להיכנס לדירתו, ולכן זכותו של הבנק תגבר.
ד. המשכנתה הקניינית הראשונה בזמן גוברת, אלא אם כן יהודה היה תם לה, ובכלל זה לא ידע מאומה על פיגורים בתשלום המשכנתה.

התשובה היא ב'
סעיף 11 לחוק המיטלטלין, תשל"א-1971 ; סעיף 19 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1971 וכן סעיף 5 לחוק חוזה קבלנות, התשל"ד-1974 ; ע"א 790\85 רשות שדות התעופה נ' ד"ר י' גרוס וכן ע"א 4588\06 אלוניאל בע"מ נ' כונס הנכסים עו"ד שי גרנות

עיכבון
11. (א) עיכבון הוא זכות על פי דין לעכב מיטלטלין כערובה לחיוב עד שיסולק החיוב.
(ב) עלה שווי המיטלטלין המעוכבים על שווי החיוב במידה בלתי סבירה, זכאי החייב לשחרור מקצת המיטלטלין אם הם ניתנים להפרדה לחלקים.
(ג) החייב זכאי לשחרר את המיטלטלין מן העיכבון במתן ערובה מספקת אחרת לסילוק החיוב.
(ד) הוציא הנושה ברצונו את המיטלטלין המעוכבים משליטתו, יפקע העיכבון.
(ה) מקום שיש עיכבון במקרקעין, יחולו הוראות סעיף זה גם עליו ; כן יחולו הוראות סעיף זה על עיכבון על פי הסכם, כשאין בהסכם הוראות אחרות לענין הנדון.

ביטול חלקי
19. ניתן החוזה להפרדה לחלקים ועילת הביטול נוגעת רק לאחד מחלקיו, ניתן לביטול אותו חלק בלבד ; אולם אם יש להניח שהצד הרשאי לבטל לא היה מתקשר בחוזה לולא העילה, רשאי הוא לבטל את החלק האמור או את החוזה כולו.

זכות עכבון
5. לקבלן תהא זכות עכבון על נכס שמסר לו המזמין לביצוע מלאכתו או למתן שירותו, כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המזמין עקב עסקת הקבלנות.

<u>יישום:</u>
בהתאם ל<u>סעיף 5</u> לחוק חוזה קבלנות, משאלעד לא שילם ליהודה על שיפוץ הדירה, יהודה רשאי לעכב את הנכס של אלעד עד לקבלת התשלום.
בנוסף, בהתאם ל<u>סעיף 11(א)</u> ו<u>סעיף 11(ה)</u> לחוק המיטלטלין יהודה רשאי לעכב את החזרת הדירה לידי אלעד כערובה לחיוב.
בנוסף, בהתאם ל**ע"א 790\85 רשות שדות התעופה נ' ד"ר י' גרוס** וכן **ע"א 4588\06 אלוניאל בע"מ נ' כונס הנכסים עו"ד שי גרנות** כאמור ליהודה זכות עיכבון בנכס וזכותו גוברת על המשכנתה שנרשמה לטובת הבנק קודם לצמיחתו של העיכבון – זאת משום שהשיפוץ שיהודה עבר למעשה השביח והעלה את ערכו של הנכס.

40. דוד שהה בשנה האחרונה בארצות הברית. כשחזר לארץ נדהם לכלות כי משפחה של חסרי בית השתלטה על דירתו ומתגוררת בה כבר 7 חודשים.

האם יכול דוד להשתמש בכוח כדי לפנות את הפולשים?

א. דוד לא יכול להשתמש בכוח כלשהו, אף לא בכוח סביר.
ב. דוד יכול להשתמש בכוח אך ורק בתנאי שיפעיל כוח במידה סבירה.
ג. דוד יכול להשתמש בכוח אך ורק אם יפעיל כוח במידה סבירה, ובתנאי שנתן לפולשים התראה והם לא פינו את הדירה בתוך 30 ימים.
ד. בשום מקרה לא ניתן להשתמש בכוח כלשהו היות שהדין אוסר שימוש בכוח. על דוד לפנות למשטרה או להגיש תביעת פינוי.

התשובה היא א'
סעיף 18 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

שימוש בכוח נגד הסגת גבול
18. (א) המחזיק במקרקעין כדין רשאי להשתמש בכוח במידה סבירה כדי למנוע הסגת גבולו או שלילת שליטתו בהם שלא כדין.
(ב) תפס אדם את המקרקעין שלא כדין רשאי המחזיק בהם כדין, תוך שלושים ימים מיום התפיסה, להשתמש בכוח במידה סבירה כדי להוציאו מהם.

<u>יישום:</u>
סעיף 18 לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, מאפשר לבעל מקרקעין להשתמש בכוח סביר כדי להוציא פולשים **בתוך 30 ימים** מיום הפלישה.
במקרה של דוד, משפחת הפולשים כבר מתגוררת בדירתו במשך 7 חודשים, ולכן עברו יותר מ-30 הימים שבהם היה מותר לו לפנותם בכוח סביר בעצמו. כעת, דוד אינו רשאי לפנות את הפולשים בכוח (במידה סבירה), ועליו לפנות לבית המשפט כדי לקבל צו פינוי חוקי.